

ปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติการข่าวสาร
ในลักษณะของข่าวลือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ศึกษาวิจัยทั้งสองเหตุการณ์ ในส่วนของบ้านบือนังก็อปะจากเหตุการณ์โจรนิจา พบว่า ข่าวสารในรูปแบบของข่าวลือดังกล่าวไม่ได้เกิดจากกระบวนการทางธรรมชาติทั่วไป แม้โดยทั่วไปแล้วข่าวลือจะถือเป็นข่าวสารและการสื่อสารประเภทหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะออกจากปากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง แล้วจึงแพร่กระจายไปทั่วทั้งกลุ่ม ก่อนจะเผยแพร่ไปในสังคมโดยไม่มี การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นการสื่อสารที่ไม่ผ่านโครงสร้างที่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบดังกล่าวไม่ได้ถูกต้องทั้งหมด เนื่องจากปัญหาการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะข่าวลือในพื้นที่ภาคใต้มีความเกี่ยวพันและสัมพันธ์กับปัญหาความมั่นคง ของนโยบายการบริหารประเทศในพื้นที่ซึ่งมีความต่างต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่สั่งสมมาแต่ครั้งอดีต จึงทำให้ข่าวสารในรูปแบบของข่าวลือในพื้นที่นี้มีลักษณะเฉพาะพิเศษ กล่าวคือ มีทั้งการใช้ข่าวลือและการทำสงครามด้านจิตวิทยาในรูปแบบการโฆษณาชวนเชื่อ การตีพิมพ์ใบปลิวข่มขู่ เพื่อทำให้มวลชนหวาดกลัว และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมอันไปสู่ผลรุนแรง และเกิดความแตกแยกในสังคมและยังใช้เป็นอาวุธในการพิชิตฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กล่าวเฉพาะเรื่องโจรนิจาที่บ้านบือนังก็อปะ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะการก่อตัวอย่างซ้ำๆและค่อยเป็นไป จากคนคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง จากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง จากอำเภอหนึ่งไปยังอำเภออื่นๆและจังหวัดใกล้เคียง ควบคู่กับการแทรกซึมเนื้อหาความโหดร้ายของโจรนิจาลงไปในความคิดของผู้คน สิ่งดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อปฏิกิริยาอารมณ์และการเพิ่มความรู้สึกเกลียดชัง โกรธแค้น ชุนเคืองในหมู่ชาวไทยมุสลิมอย่างเดียว แต่การสั่งสมตอกย้ำเนื้อหาด้วยการใช้ข่าวสารในลักษณะของข่าวลือกระตุ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก ยิ่งสร้างความหวาดระแวงและความเห็นห่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้านจนยากเกินเยียวยา นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาล และการส่งสัญญาณจากผู้นำให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติในพื้นที่ใช้ความรุนแรงมาแก้ไขปัญหาก็เป็นองค์ประกอบสำคัญด้วยเช่นกัน

ดังนั้นจึงมีคำถามว่าสาเหตุและปัจจัยใดบ้างที่ทำให้การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะข่าวลือสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.1 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลทำให้การปฏิบัติการข่าวสารมีประสิทธิภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หากกล่าวโดยภาพรวม มีประเด็นสำคัญๆดังต่อไปนี้ คือ

6.1.1 นโยบายทางการเมืองของผู้มีอำนาจ

ดังจะเห็นได้ว่า หลังจากรัฐบาลทักษิณ 2 ภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีนโยบายประกาศทำสงครามกับยาเสพติดเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2546 และรัฐบาลได้มอบหมายนโยบายให้กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีพล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น ให้ขึ้นบัญชีดำและปราบปรามกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดขั้นเด็ดขาดด้วยการสังหารเหยื่อในทุกพื้นที่ จนทำให้เป็นที่มาของคดีฆ่าตัดตอนสงครามปราบยาบ้า กว่า 2,500 ศพทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามต้องรับว่า สำหรับเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวพันกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ไม่ได้เกิดจากนโยบายอ้อมฆ่า หรือคดีฆ่าตัดตอนผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเดียว แต่ในช่วงปีพ.ศ.2540-2544 รัฐบาลทักษิณ 1 ได้สร้างปัญหาที่ทำให้สถานการณ์ในพื้นที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น และต้องยอมรับว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวในพื้นที่ภาคใต้ยังมีความรุนแรงในรูปแบบการก่อวินาศกรรมประชาชนด้วยการทำลายทรัพย์สิน การเรียกเก็บค่าคุ้มครอง การแจกใบปลิวโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านรัฐบาลและข้าราชการอยู่บ้างก็ตาม แต่เมื่อรัฐบาลประกาศยกเลิกการทำงานของศอ.บต.และพ.ต.ท.43 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 พร้อมๆกับการถอนกำลังทหารกลับที่ตั้งโดยปล่อยให้ตำรวจทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยเพียงหน่วยงานเดียวจึงเท่ากับเป็นการตัดขาดเส้นทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พร้อมๆกับเป็นการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มแนวร่วม กลุ่มขบวนการ กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆกลับเข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง

และในภายหลังจากได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นอีก แต่พ.ต.ท.ทักษิณได้ระบุว่า "ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ไม่มีใจก่อการร้ายแล้ว พวกที่เหลือเป็นแค่โจรกระจอก"ซึ่งในช่วงรอยต่อระหว่างปี 2545-2546 นอกจากนี้มีรายงานว่าในพื้นที่ภาคใต้มีการอ้อมฆ่าชาวบ้านหายไปประมาณ 100 คน

นอกจากคำปราชญ์กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ในวันเสาร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ตอกลิ้มลงไปในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนอีกครั้งในรายการ นายกษทักษิณคุยกับประชาชนว่า

"หมู่บ้านสีแดงจะตัดน้ำเลี้ยงทุกอย่าง เพราะพื้นที่สีแดงหมายถึงมีผู้ก่อความไม่สงบหลายครอบครัว คนที่อยู่ร่วมในชุมชนนั้นเป็นญาติพี่น้องกัน จึงไม่ค่อยมาให้ปากคำเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้คนพวกนี้ออกไปก่อการณได้บ่อย

ส่วนพื้นที่สีเหลืองจะมีครอบครัวประเภทนี้ปนอยู่กับประเภทที่ดี ที่ไม่ต้องการ ความรุนแรงซึ่งมีอยู่ประมาณครึ่งๆ ส่วนพื้นที่สีเขียวหมายถึงไม่มีแนวร่วมผู้ก่อ ความไม่สงบอยู่ และรัฐบาลจะไม่จัดสรรเงินให้ตามโครงการ SMLและไม่เพิ่ม เงินกองทุนหมู่บ้านลงไปให้หมู่บ้านสีแดง เรื่องแบ่งโซนออกเป็น 3 โซน มันเป็นเรื่องที่ทหารเขาแบ่งเพื่อผลการปฏิบัติของเขา ฝ่ายตรงข้ามก็แบ่ง แบ่งเพื่อ ประกาศให้รู้ว่าเขตนี้เขาเอาอยู่แล้ว แต่ของเราก็อำนาจที่หนักหน่วง”

ไม่เพียงแต่การประกาศตัดความช่วยเหลือหมู่บ้านสีแดง ซึ่งขณะนั้นมีอยู่ 358 แห่งส่วนใหญ่อยู่ในจ.นราธิวาส เขต อ.ตากใบ อ.จะนะ อ.ระแงะและ อ.ริโอเสาะ ด้วยการย้ำว่า “หมู่บ้านสีแดงจะต้องจนต่อไป และถ้าอยากหายจนก็ต้องรีบทำให้หายแดง”ตามติดมาด้วยการ ประกาศใช้กฎอัยการศึก พระราชกำหนดต่อต้านการก่อการร้ายเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2546 และการประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อกลางปี 2548 กลับยิ่ง ทำให้เหตุการณ์เลวร้ายลงกว่าเดิม เนื่องจากยังมีความไม่ชัดเจนในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่า จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในลักษณะแบบเหวี่ยงแห จนทำให้ชาวบ้านมีความ หวาดกลัวและระแวงเจ้าหน้าที่อย่างมาก และเมื่อมีการใช้ความรุนแรงในการล้อมปราบผู้ก่อการ ในพื้นที่ต่างๆ 11 จุดและการใช้อาวุธสงครามยิงถล่มกลุ่มผู้ก่อการ 32 คนที่หลบหนีเข้าไปใน มัสยิดกรือเซะเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2547 มีผู้เสียชีวิต 108 ศพ จำนวนนี้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ 1 ศพ จึงเป็นที่มาของคำถามต่อนโยบายเชิงปฏิบัติที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่ในครั้งแรก และตามด้วยเหตุการณ์การชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้รักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ถูก จับกุม 6 รายที่หน้าสภ.ตากใบ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส และมีการใช้กำลังทางทหารล้อมปราบและ เคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจนมียอดผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าวรวม 85 ศพ ยิ่งทำให้ความรู้สึกของ ชาวบ้านโดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ต่อเจ้าหน้าที่รัฐตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน

6.1.2 การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐในรูปแบบโครงสร้างเงาซ้อนทับ อำนาจรัฐ

นอกจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและบทบาทของผู้มีอำนาจในขณะนั้น ซึ่งหมายถึงรัฐบาลภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาแบบ เบ็ดเสร็จเด็ดขาดด้วยการขีดเส้นเวลาให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติจนนำไปสู่ระดับความรุนแรงแล้ว ปัจจุบันปัจจัยภายนอกสำคัญที่เข้าไปควบคุมพื้นที่หรือหมู่บ้านต่างๆ โดยเฉพาะหมู่บ้านที่เป็น

กรณีศึกษาในรูปแบบการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะข่าวลือของอำนาจภายนอกของกลุ่ม
ขบวนการ ด้วยการจัดสร้างกลุ่มโครงสร้างเงาที่เข้าไปซ้อนทับอำนาจรัฐ จากการศึกษาวิจัยพบ
ข้อมูลว่า กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือกลุ่มกบฏรัฐปัตตานีได้มีการวางแผนไว้ตั้งแต่ก่อนปี
2540-2547 ด้วยการส่งครูสอนศาสนาเข้าไปยังหมู่บ้านต่างๆที่อำนาจรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไม่ถึง
มีการนำเยาวชนและชาวบ้านที่เคร่งครัดศาสนาเข้ารับการอบรมและสาบานตนให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของกลุ่มขบวนการ โดยบางหมู่บ้านมีการจัดตั้งไว้อย่างเข้มแข็งแล้วและหน่วยงานรัฐก็ไม่ได้
รับทราบข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้การแก้ปัญหาในเชิงรุกยังคงตามไม่ทันกลุ่มขบวนการอย่างน้อย
ประมาณหนึ่งก้าวเสมอ ทั้งนี้รูปแบบการจัดตั้งหมู่บ้านเงาในตำบลต่างๆจะมี "อัมเยาะร์" * หรือ
"ผู้ใหญ่บ้านเงา" เป็นผู้ดูแล ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ทำหน้าที่ควบคุมเขตงานอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้ที่มีหน้าที่
ดูแลแต่ละพื้นที่จะมีการกำหนดนโยบายต่างกัน และมีอิสระในการตัดสินใจกันเอง โดยไม่ขึ้นต่อกัน
แม้ว่าจะอยู่ในตำบลเดียวกันก็ตาม

ผลการศึกษาจากในและนอกพื้นที่ทำการวิจัยโดยเฉพาะที่ต.ตันหยงมัสและต.
ตันหยงลิมอ เขตอ.ระแงะพบว่า หมู่บ้านจัดตั้งในเขตพื้นที่สีแดงเต็มรูปแบบเกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2536
ในเขตพื้นที่อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส โดยมีการปล่อยข่าวสารในลักษณะของข่าวลือเรื่องการออก
อาละวาดของกลุ่มโจรนินจา ซึ่งครั้งนั้นเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจและฝ่ายปกครอง ไม่ได้ให้ความสนใจ
ว่าเกิดอะไรขึ้น จนกระทั่ง มีรายงานเข้ามาว่า มีการนำวัยรุ่นตามหมู่บ้านต่างๆไปฝึกวิชาทหารตอน
กลางคืน โดยอาจกล่าวได้ว่าช่วงนั้นคือการทดลองวางระบบในการเรียกเยาวชนมาฝึกเพื่อวางตัว
เข้าสู่ขบวนการโดยกลุ่มผู้นำศาสนาที่เรียกว่าอูลามาะซึ่งจบการศึกษามาจากต่างประเทศ และมี
แนวความคิดรุนแรง ส่วนใหญ่เป็นพวกโต๊ะครูและอุstadบางคนทีสอนอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาและโรงเรียนปอเนาะ โดยคนกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในเขตเมืองและกระจายฝังตัวในเขตพื้นที่
ต่างๆ เช่น โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ โรงเรียนสัมพันธวิทยา อ.เจาะไอร้อง โรงเรียนอิสลามบูรณ
โต๊ะนอ อ.เมืองและโรงเรียนปอเนาะพ่อมิ่ง °โรงเรียนปอเนาะลาลอในเขต อ.สายบุรี จ.ปัตตานี
ฯลฯหลังจากนั้นจึงขยายเครือข่ายไปเรื่อยๆโดยทำการปลุกฝังแนวคิดเรื่องรัฐปัตตานี และ
ขบวนการแบ่งแยกดินแดนควบคู่กันไป โดยกลุ่มอุดมการณ์ที่เรียกว่า แนวหน้าเพื่อปลดปล่อย
สาธารณรัฐปัตตานี หรือ The Barisan Revolusi Nasional (BRN) ซึ่งคนกลุ่มนี้ในพื้นที่มีไม่ถึง
100% แต่จะมีเครือข่ายผลประโยชน์เรื่องยาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย มีข้อมูลว่าการทำงานของ

* อัมเยาะร์ หรือ ผู้ใหญ่บ้านเงา จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มขบวนการในพื้นที่ซึ่งยังไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นกลุ่มใด เนื่องจากแหล่งข้อมูลไม่
ยอมเปิดเผย และผู้วิจัยก็ไม่กล้าถามละลากล่าวให้เป็นที่ผิดสังเกต *ผู้วิจัย

ขบวนการนี้จะใช้โรงเรียนปอเนาะในเครือข่ายทดลองวางระบบอย่างเป็นทางการ โดยช่วงที่ฝึกกลุ่มเยาวชนกู้รัฐปัตตานีก็จะใช้ข่าวลือสร้างข่าวว่า เจ้าหน้าที่รัฐได้ฝึกกำลังทหารหรือหน่วยรบพิเศษเวลากลางคืน โดยหน่วยรบพิเศษนี้จะถูกเรียกว่าเป็นโจรนิรจา ซึ่งเป็นจังหวัดเดียวกับปัญหายาเสพติดกำลังแพร่ระบาดอย่างหนัก เนื่องจากกลุ่มขบวนการต้องการนำเงินจำนวนนี้ไปใช้ในการจัดหาอาวุธ จึงทำให้หลายๆเส้นทางถูกใช้เป็นเส้นทางขนยาเสพติดไปโดยปริยาย ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายปราบปรามยาเสพติดขั้นเด็ดขาด และมีการส่งกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้กลุ่มขบวนการดังกล่าวไม่สามารถปฏิบัติงานได้

สำหรับสาเหตุที่ทำให้การจัดตั้งหมู่บ้านประชาสงเคราะห์สำเร็จนั้น เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยอมรับว่า ความห่างเหินพื้นที่และการเข้าไม่ถึงชาวบ้านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าพื้นที่เพื่อพบปะชาวบ้านเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น ขณะที่อัตราส่วนการอยู่ร่วมกันระหว่างแนวร่วมและชาวบ้านวันละ 3 เวลาหรืออัตราส่วน 1:20 เฉพาะอำเภอกระแจะที่เดียวพบว่ามีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนที่เป็นแนวร่วมประมาณ 5,000 คน และมีหัวหน้าที่ระดับสั่งการได้อยู่ในพื้นที่ประมาณ 100 คน โดยมีหัวหน้าใหญ่ชื่อ อานูวา กาแจ บุคคลดังกล่าวเป็นแกนนำคนสำคัญของ BRN คุมพื้นที่อยู่เขตบ้านบาโย ต.บาโงสะโต อ.รทั้งนี้แนวร่วมจำนวนนี้มี 3,000-4,000 คน ซึ่งปัจจุบันได้รับคำสั่งให้เริ่มปฏิบัติการแบบย่อยๆ เช่น โปรมือโย เผายางรถยนต์ ส่วนบางพื้นที่แม้จะมีสายข่าวของเจ้าหน้าที่รับคอยส่งข้อมูลความเคลื่อนไหวให้ถูกฆ่าตาย เช่น สายข่าวของฝ่ายปกครองที่ ต.ตันหยงลิมอ ชื่อ นายมะรอเซ สีลา อบต.บ้านกาญจมาตี หมู่ 8 ก็ถูกยิงตายเหตุเพราะทหารเข้าไปพบบ่อย และที่ผ่านมานี้แนวร่วม ซึ่งก็คือวัยรุ่นในหมู่บ้านได้เข้าไปเตือนห้ามให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐถึงสามครั้ง แต่สายข่าวคนดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามในที่สุดจึงถูกยิงเสียชีวิต ซึ่งวิธีการนั้นนอกจากจะเป็นการสกัดไม่ให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่แล้ว ยังเป็นการกดดันความรู้สึกให้เกรงกลัวและหวาดผวาต่ออำนาจใหม่ที่เข้าไปคุกคามด้วย

“หากถ้าพูดจริงๆ คือ มวลชนในหมู่บ้านตอนนี้ มวลชนของเราเสียไปให้เขาหมดแล้ว ไปอยู่กับขบวนการหมด ตอนแรกๆเขาอาจไม่เต็มใจแต่พอกรือเซะตากใบเข้า ไม่ต้องพูดถึงเลย ที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ ผมกล้าพูดได้เลยว่า ที่นั่นมีใจและมีแนวร่วมเคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ 100% ส่วนที่บ่อนังก็โอเคก็ยังมีปัญหาอยู่บ้าง มีแนวร่วมไม่ถึง 10% แล้ว ยอมรับว่าตอนนี้ข้าราชการของเรามีน้อยกว่ากลุ่มโจร เราอ่อนมากๆยุทธศาสตร์ของเราแพ้กลุ่มขบวนการตลอด เขาวางแผนของเขาไว้หมดแล้ว และการที่จะเอาคนของเราเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อสร้างมวลชนของรัฐมันลำบาก ชาวบ้านคนไหนใครจะเอาด้วย”ขวัญชาติ วงศ์สุวรรณนท์ อดีต นายอำเภอกระแจะ กล่าว (สัมภาษณ์ 17 สิงหาคม 2549)

การจัดตั้งหมู่บ้านเงาซ้อนทับอำนาจรัฐด้วยการใช้ข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ ปลุกปั่นให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่าง ตำรวจกับชาวบ้าน ทหารกับตำรวจ และทหารกับประชาชน จากการวิเคราะห์ทางด้านความมั่นคงพบว่า เป็นการกระทำตามทฤษฎีสามขาหยั่ง กล่าวคือ ตามปกติแล้วความเข้มแข็งของอำนาจรัฐจะต้องเกิดจากความร่วมมือจากกลไกของทั้งสามฝ่าย ได้แก่ ทหาร ตำรวจและพลเรือน ดังนั้นเมื่อใดที่อำนาจส่วนหนึ่งส่วนใดของกลไกดังกล่าวขาดหายไป ก็จะทำให้กลไกเหลืออยู่ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกิดเหตุการณ์โจรนิินจา ฝ่ายตรงข้ามหรือกลุ่มขบวนการก็บอกว่าตำรวจทำ ปล้นเป็นค้ายิ่งคดียุทธบริหาร ก็ปล่อยข่าวว่าทหารปล้นกันเอง ถือเป็นการใช้ยุทธศาสตร์ปล่อยข่าวลือ กระพือความชั่ว โดยพบว่า ในปี 2546 ข่าวลือเรื่องโจรนิินจาจะเกิดขึ้นทุกอำเภอ โดยเฉพาะเส้นทางหลักระหว่าง อ.ระแงะ อ.ยี่งอ อ.รีโอเสาะ และ อ.ศรีสาคร พื้นที่บ้านกาลิซา บาโงอาแซ ปูราไซค์ ออกไปยังอำเภอต่างๆ เนื่องจากขบวนการค้ายาเสพติดต้องการใช้เส้นทางนี้ลำเลียงยาฯ จึงใช้วิธีการนี้ต่อต้านการเข้าไปตรวจค้นของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้ชาวบ้านแนวร่วมและเกราะกำบัง ถือเป็นการใช้อำนาจรัฐซ้อนอำนาจรัฐ พื้นที่ใดที่อำนาจรัฐเข้าไปไม่ถึงก็จัดตั้งอำนาจซ้อนขึ้นมา เพื่อแสดงให้เห็นว่าอำนาจของกลุ่มขบวนการเข้มแข็งกว่า นอกจากนี้ยังมีขบวนการที่พยายามชี้ให้เห็นว่ารัฐใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมกับราษฎร โดยมีการจัดโครงสร้างและระบบการจัดตั้งหมู่บ้านของกลุ่มก่อความไม่สงบเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2537 -2545 ซึ่งช่วงเวลานั้นข้อมูลดังกล่าวได้ถูกนำเสนอไปยังส่วนกลางแต่ไม่ได้รับความสนใจ ทั้งนี้โครงสร้าง BRN แบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

1.กลุ่มอุลามะห์ส่วนใหญ่เป็นพวกอุสตาซและโต๊ะครูที่เรียนจบจากต่างประเทศ หรือเคยเข้ารับการอบรมจากต่างประเทศ มีหน้าที่ในการเผยแพร่แนวความคิดในการวางยุทธศาสตร์

2.กลุ่มเศรษฐกิจ พวกนี้ทำหน้าที่ในการหาเงินเข้าองค์กร

3.กลุ่มการเมือง (politic) ซึ่งจะมีหน้าที่ในการเฝ้าดูสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง และวางแผนปรับยุทธศาสตร์การต่อสู้

4.กลุ่มจรรยา จะประกอบด้วย Commando Rkk (Runda Kumpulan Kecil) และเปอมุดอ-เปอมูตี ที่กระจายกำลังคุมอยู่ในหมู่บ้านต่างๆที่มีการจัดตั้งไว้แล้วและสามารถปฏิบัติการได้ทันทีที่มีคำสั่ง

5.กลุ่มมาฆา หรือกลุ่มเสียงที่จะกลายเป็นเยวชนเปอมุดอ โดยผู้ที่ถูกอบรมให้เป็นแนวร่วมจะกระจายอยู่ในหมู่บ้านมีสัดส่วนอยู่ที่ 50:50 และมี ตรงเง เป็นผู้คอยให้ความ

ช่วยเหลือทั้งในเรื่องการหาข่าวส่งให้กับกลุ่มและการช่วยปล่อยข่าวลือในพื้นที่ ซึ่งการทำงานของพวกเขาก็จะรวดเร็วมาก

หลังจากได้รับทราบข้อมูลดังกล่าวจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องเดินทางกลับเข้าไปในหมู่บ้านบือนังกือเปาะและหมู่บ้านตันหยงลิมออีกครั้งหนึ่ง ระหว่างวันที่ 1-6 กันยายน 2549 เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่บ้านบือนังกือเปาะเพิ่มเติมแต่ไม่ได้รายละเอียดใดๆเลย ประกอบกับสถานการณ์ในพื้นที่ไม่ค่อยน่าไว้วางใจมากนัก ผู้วิจัยจึงต้องบ่ายหน้าเข้าไปยังหมู่บ้านตันหยงลิมอ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2549

ข้อมูลการจัดตั้งหมู่บ้านเงาซ้อนทับหมู่บ้านของรัฐจากพื้นที่ซึ่งชี้ชัดว่า ผู้ใหญ่บ้านเงาหรือที่เรียกว่า "อัมเยาะร์" จะมีหน้าที่เป็นผู้แลหมู่บ้านเงาที่ซ่อนการจัดตั้งอำนาจรัฐอีกทีหนึ่ง โดยอัมเยาะร์หนึ่งคนจะมีลูกน้อง 10 คน และลูกน้องแต่ละคนจะต้องหาสมาชิกให้เข้ามาเป็นลูกน้องในสังกัดให้ได้ 10-15 คน ซึ่งคนจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถเข้ารับการฝึกฝนเตรียมความพร้อมของร่างกายลักษณะเดียวกับการฝึกทหารเกณฑ์ของไทย เป็นที่น่าสังเกตว่าก่อนที่จะมีการฝึกความพร้อมเรื่องการใช้อาวุธในเวลากลางคืนนั้น กลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวจะถูกทดสอบความอดทนด้วยการลงสนามเตะบอล ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นที่ผิดสังเกตของเจ้าหน้าที่รัฐ สำหรับพื้นที่ฝึกจะ

เป็นสถานที่ลับตาในหมู่บ้าน โดยเป็นช่วงหลังจากทำละหมาดอ้อฮา* เสร็จ เพราะผู้คนจะกลับเข้าบ้านหมดแล้ว ผลการศึกษายังพบอีกว่า ในหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่ถูกชักจูงให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มขบวนการเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มผู้ชายวัยระหว่าง 35-40 ปีเข้าร่วมด้วย สำหรับกลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชุด RKK COMMANDO มักจะเป็นเด็กที่มีความประพฤติดี เกรงครัตทางศาสนา และมีบุคลิกเงียบขรึม ขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกเรียกว่าแนวร่วม มักจะเป็นเด็กเกเร และมีปัญหาเรื่องการติดยาเสพติด เช่น ยาบ้า กระท่อม กล่าวคือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีงานทำ แต่ยังชีพด้วยการรับจ้างกรีดยาง เดินทางไปงานในประเทศมาเลเซีย สำหรับกลุ่มผู้ใหญ่แม้จำนวนหนึ่งจะมีพฤติกรรมเสพยาแต่ถือว่าเป็นส่วนน้อยจากการสอบถามข้อมูลเชิงลึกถึงพฤติกรรมของผู้ที่ถูกออกหมายจับในคดีความมั่นคง ต่างให้ข้อมูลตรงกันว่า คนกลุ่มดังกล่าวเป็นคนดี ขยันทำมาหากิน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและเคร่งครัดในเรื่องศาสนา ไม่เคยขาดการละหมาดที่มีสติแม้แต่ครั้งเดียว นอกจากนี้ยังพบว่า ก่อนที่คนเหล่านี้จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปมีอุสตาซจากต่างถิ่น ซึ่งชาวบ้านไม่ทราบว่ามีมาจากที่ไหน ได้เดินทางเข้ามา

* การทำละหมาดของมุสลิมจะมี 5 เวลา คือ ช่วง 04.45 น. เรียกว่าละหมาด ซุบฮีย์ หรือ ซูโบะฮ์ , เวลา 12.20 น. ทำละหมาดซุฮ์รี หรือ ซอโฮร์, เวลา 15.45 น. ทำละหมาดอัสร์ หรือ อาซา , เวลา 18.30 น. ทำละหมาดมักริบ หรือองะระ และเวลา 19.35 น. ทำละหมาดอ้อฮา หรืออิซอ

สอนศาสนาและพักค้างคืนอยู่ที่มัสยิดทุกวันพฤหัสบดีตั้งแต่ต้นปี 2547 เพื่อสอนศาสนา โดยมีผู้คนที่ให้ความสนใจเข้าเรียนจำนวนมาก ระหว่างนั้นสถานการณ์ในหมู่บ้านยังปกติไม่มีอะไรเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยพบว่า การออกดาวะห์ของครูสอน/อุstad ตามพื้นที่ต่างๆถือเป็นกิจอย่างหนึ่งตามหลักศาสนาอิสลามและเป็นการบำเพ็ญทานด้วย มีข้อมูลระบุว่า การคัดเลือกครูสอนศาสนาให้เข้าไปตามหมู่บ้านสีแดงหรือหมู่บ้านเงาที่ถูกอำนาจของกลุ่มขบวนการช็อนท็อบอยู่ จะต้องเป็นครูสอนศาสนาที่จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยาจากต่างประเทศ ไม่ใช่โต๊ะครู หรือโต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิด ทั้งนี้การเรียนศาสนาจะเกิดขึ้นหลังจากเวลาประมาณ 19.35 น. หรือเมื่อทำละหมาดอิชา/อิซอเสร็จสิ้นแล้ว คนเฒ่าคนแก่ที่เข้าร่วมละหมาดก็จะกลับบ้าน หรือไม่ก็ไปนั่งพูดคุยกันที่ร้านน้ำชาจนถึงเวลาประมาณ 21.00.น. ส่วนกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่สนใจเรียนศาสนามักจะอยู่ต่อ

ข้อมูลหนึ่งที่น่าสนใจจากกลุ่มวัยรุ่นซึ่งถูกชักจูงให้เข้าร่วมกับกลุ่มขบวนการคือ นอกจากการเรียนศาสนาและปลูกฝังแนวความคิดความเป็น"รัฐปัตตานีดารุสลาม" ที่ถูกชาติสยามรังแก โดยที่พวกเขาไม่เคยรับทราบข้อมูลดังกล่าวมาก่อน ทำให้วัยรุ่นแบ่งออกเป็นสองพวกกล่าวคือมีทั้งผู้ที่สนใจเรียนต่อและไม่สนใจเข้าร่วมกับกลุ่มขบวนการเพราะเห็นว่า เป็นเรื่องน่าเบื่อและเชื่อว่าไม่สามารถเป็นไปได้ แต่หลังเกิดเหตุที่หน้าสภอ.ตากใบ และผู้สอนศาสนาได้ชี้ให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐไทยไม่มีความยุติธรรมและมีพฤติกรรมที่กระทำต่อชาวมุสลิมไม่ต่างจากการทารุณกรรมสัตว์จึงทำให้กลุ่มวัยรุ่น เพื่อนบ้าน และญาติพี่น้องของผู้สูญเสียจากเหตุดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมพร้อมๆกับการเริ่มมีการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย มีการคัดเลือกบุคคลให้เข้าร่วมฝึกอาวุธและการต่อสู้แบบมือเปล่า โดยเบื้องต้นใช้พื้นที่บริเวณป่าคอนข้างรกร้าง และไม่มีผู้คนสัญจรผ่านไปมา หลังจากนั้นจึงเริ่มทดลองให้แนวร่วมเยาวชนเริ่มปฏิบัติงานถือเป็นขั้นตอนทดลองงาน เช่น ตัดต้นไม้ขวางถนน วางตะปูเรือใบ ขุดเจาะเพื่อวางระเบิด สำหรับผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าชุด จะได้รับการแจกอาวุธ เงิน และยาเสพติด อย่างยาบ้า 2 เม็ดเป็นต้น

โดยการแบ่งโครงสร้างบริหารจัดการของกลุ่มขบวนการจะแบ่งออกเป็นสามส่วนใหญ่ๆ คือ

- 1.กลุ่มอุลามาห์ ซึ่งจะรับผิดชอบในเรื่องการชักชวนคนที่มีอุดมการณ์เข้าด้วยกัน
- 2.กลุ่มเยาวชนผู้ชาติปัตตานี หรือปัตตานีเมอเดก้า ซึ่งจะมีทั้งชายและหญิงที่เรียกว่า เปอร์มุดอ และเปอร์มุดี
- 3.กลุ่ม logistic ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงด้านต่างๆรวมทั้งการทำหน้าที่เป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ด้วย ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะแตกต่างกัน

โครงสร้างเขตการปกครองของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ(ข้อมูลทหาร)

*** ขยายผล : ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ข่าวความมั่นคง (ทหาร)

รูปที่ 25 แผนภาพแสดงโครงสร้างเขตปกครองเงาของกลุ่มผู้ก่อความ
(ข้อมูลทหาร)

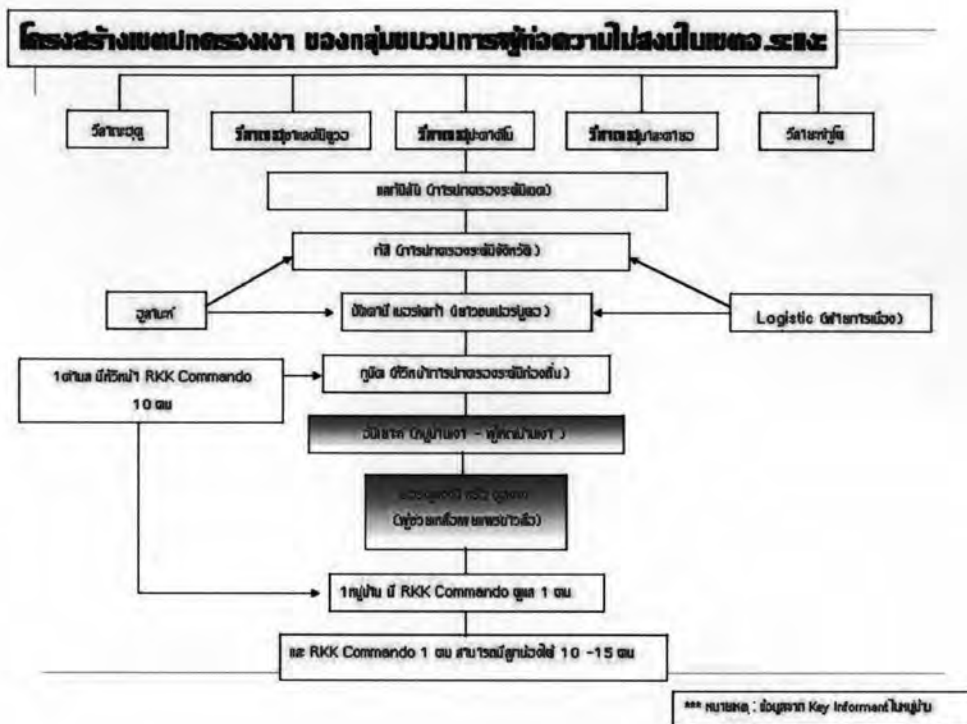

รูปที่ 26 แผนภาพแสดงโครงสร้างของกลุ่มชนวนการผู้ก่อความไม่สงบในเขตอำเภอระแงะ

สำหรับในเขตพื้นที่อำเภอระแงะการจัดตั้งของกลุ่มชนวนการจะแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขต ส่วนการดูแลและควบคุมหมู่บ้านจะมีแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ ในตำบลเดียวกัน แต่ละหมู่บ้านจะมีข้อกำหนดแตกต่างกัน การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งผู้ปกครองจะมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่ก้าวก่ายและไม่ยุ่งเกี่ยวกับ โดยผู้ที่เป็นอัมเยาะห์ หรือผู้ใหญ่บ้านเงา จะมีลูกน้องที่อยู่ในระดับหัวหน้า Rkk Commando จำนวน 10 คน โดยแต่ละคนในจำนวนนี้จะต้องไปหาลูกน้องที่อาจเป็นกลุ่มเยาวชนเปอรูมุดหรือเปอรูมูตี* ได้อีกคนละ 15 คน ส่วนการปกครองในระดับที่สูงกว่านี้เฉพาะ *Wilayah* (Wilayah) หรือ "เขตงาน" ในพื้นที่ อ.ระแงะจังหวัดนราธิวาส จะมีหัวหน้าเรียกว่า กัส ซึ่งถือว่าสูงกว่าเขต โดยเขตที่เรียกว่าแลกันลันจะทำหน้าที่คุมความเคลื่อนไหวใน 2-3 อำเภอ ในแต่ละอำเภอจะมีภูมิตรหรือหัวหน้าเป็นผู้ดูแลอีกชั้นหนึ่งประมาณ 4-6 หมู่บ้าน จากนั้นจึงเป็นหน้าที่ของอัมเยาะห์หรือผู้ใหญ่บ้านเงาสำหรับพื้นที่ อ.ระแงะ จะมีการจัดตั้งหมู่บ้านเงาเกือบทุกพื้นที่ อัมเยาะห์จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือฝ่ายต่างๆ แต่จะจับตาความเคลื่อนไหวที่

* เปอรูมุดและเปอรูมูตีในความหมายของภาษามลายูแปลว่ากลุ่มวัยรุ่นชายและหญิง แต่ปัจจุบันได้มีการนำไปเรียกขานกลุ่มเยาวชนทั้งชายและหญิงที่ได้รับการชุบเปาะและฝึกให้เป็นเยาวชนแนวร่วมของกลุ่มชนวนการ* แหล่งข้อมูลสำคัญในพื้นที่

เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นหลัก และพร้อมที่จะสั่งการให้ลูกน้องแต่ฝ่ายที่อยู่ในความดูแลสามารถออกปฏิบัติการได้ทันที การใช้คนในพื้นที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้นำศาสนา เพราะคนเหล่านี้บางครั้งอาจไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของกลุ่ม ยิ่งถ้าเป็นญาติพี่น้องกัน แนวร่วมหรือกลุ่มขบวนการก็ไม่สามารถบังคับให้ชาวบ้านทำในสิ่งที่เราต้องไม่ได้ การอยู่ในพื้นที่ต้องอยู่อย่างพึ่งพาอาศัยกัน จะอยู่แบบทบทวนข้อชาวบ้านตัวเองทั้งไม่ได้อีกเช่นกัน ถ้าเขาไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม เราก็ไม่กล้าทำอะไร หรือถ้าเขานำความลับไปบอกเจ้าหน้าที่รัฐก็ต้องการเตือนหรือแจ้งล่วงหน้าว่าให้อยู่เฉยๆ และในเขตปกครองหนึ่งๆจะแบ่งย่อยออกเป็น 5 พื้นที่ เช่น วิชาญะฮุดู วิชาญะฮูซาแลตันดูวอ วิชาญะฮูปะตาดิโม วิชาญะฮูบาละตายอ และวิชาญะฮูโค หลังจากแบ่งแลกันแล้ว (ระดับเขต)แล้ว ก็มีการแบ่งเป็นกัส (ระดับจังหวัด) โดยหัวหน้ากัสจะคุม 2-3 อำเภอ ในแต่ละอำเภอจะมีกุมิต (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)ดูแลหมู่บ้านในความรับผิดชอบ 4-6 หมู่บ้าน และแต่ละหมู่บ้านจะมีการตั้งอัมเยาะห์ หรือผู้ใหญ่บ้านเงาขึ้นมาปกครอง ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเงาประจำหมู่บ้านจะไม่ก้าวก้าการทำงานของหมู่บ้านอื่น แม้ว่าจะอยู่ในตำบลเดียวกันก็ตาม เช่นหมู่บ้านนี้ มีข้อตกลงว่า ไม่ร้ายทำครู แพทย์ พยาบาล นักข่าว แต่อีกหมู่บ้านหนึ่ง อาจมีข้อตกลงว่า ทำร้ายครู ไม่ทำร้ายแพทย์ พยาบาล หรือ ไม่ทำร้ายครู เน้นทำร้ายตำรวจ ทหาร เป็นหลัก โดยทุกครั้งที่แนวร่วมในพื้นที่ที่จะออกปฏิบัติการจะมีฝ่ายประชาสัมพันธ์มาแจ้งเตือนให้ชาวบ้านทราบล่วงหน้าก่อนเสมอ สำหรับพื้นที่ อ.ระแงะ จะมีการจัดตั้งหมู่บ้านเงาเกือบทุกพื้นที่ อัมเยาะห์จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือฝ่ายต่างๆ แต่จะจับตาดูความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นหลัก และพร้อมที่จะสั่งการให้ลูกน้องแต่ฝ่ายที่อยู่ในความดูแลสามารถออกปฏิบัติการได้ทันที โดยผู้ช่วยเหลือของอัมเยาะห์ คือ "เปอร์ตุลงเงิน" หรือ "ตุลงแง" ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปล่อยข่าวลือ ทั้งนี้การใช้คนในพื้นที่เพื่อปล่อยข่าวหรือสร้างข่าวนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้นำศาสนา เพราะคนเหล่านี้บางครั้งอาจไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของกลุ่ม ยิ่งถ้าเป็นญาติพี่น้องกันก็ไม่สามารถจะบังคับให้เขาทำในสิ่งที่เราต้องไม่ได้ การอยู่ในพื้นที่ต้องอยู่อย่างพึ่งพาอาศัยกัน จะอยู่แบบทบทวนข้อชาวบ้านตัวเองทั้งไม่ได้อีกเช่นกัน ถ้าเขาไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม เราก็ไม่กล้าทำอะไร หรือถ้าเขานำความลับไปบอกเจ้าหน้าที่ ก็ต้องการเตือนหรือแจ้งล่วงหน้าว่าให้อยู่เฉยๆ หากฝ่าฝืนก็จะมีมาตรการจัดการ การปฏิบัติการเป็นหน้าที่ของหัวหน้า Rkk ส่วนการตัดสินใจหรือการสั่งการ ให้อัมเยาะห์ตกลงร่วมกับกุมิต หรือกัส ให้เป็นผู้ประเมินสถานการณ์ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีฝ่ายประเมินสถานการณ์ทางการเมืองรายวันอยู่แล้ว (ดูภาพโครงสร้างเขตปกครองเงาประกอบ)

รูปที่ 27 แผนภาพแสดงโครงสร้างเขตปกครองเงาของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในเขตอำเภอระแงะ (ข้อมูลผู้วิจัย)

อย่างไรก็ตาม จากการเข้าไปสังเกตการณ์พฤติกรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านที่เข้าไปทำการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การจัดตั้งหมู่บ้านเงาขึ้นมาเพื่อซ้อนทับอำนาจรัฐเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่มักจะอยู่ห่างไกลจากสายตาเจ้าหน้าที่ แต่ปัญหาซึ่งประเด็นหลักที่มองข้ามไม่ได้ นั่นก็คือ หมู่บ้านจัดตั้งและชาวบ้านส่วนหนึ่งทั้งกลุ่มวัยรุ่น หญิง ชายที่ถูกชักชวนให้ต่อต้านอำนาจรัฐนั้น ส่วนหนึ่งเพราะอำนาจรัฐไม่เคยเข้าถึงท้องถิ่นนั้นๆมาก่อน หรือหากเข้าถึงก็มักจะมีลักษณะของความหวาดระแวงและการข่มขู่ร่วมอยู่ด้วย ปัญหาที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนคือ ทหารที่ถูกส่งเข้าไปประจำอยู่ในพื้นที่มักจะไม่กล้าเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน และมักจะใช้รถอัมวีขับลาดตระเวนเพื่อเข้าตรวจพื้นที่เวลาประมาณ 10.00 น. และเวลา 16.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านกลับจากกรีดยางแล้วก็จะมานั่งดื่มชาที่ร้านน้ำชากลางหมู่บ้าน บางช่วงจังหวะเวลาพบว่า ทหารพยายามจะเข้าไปผูกมิตรกับชาวบ้านด้วยการเข้าไปนั่งพูดคุยในร้านน้ำชา แต่ปรากฏว่าไม่ค่อยได้รับการตอบรับมากนัก ชาวบ้านหลายคนแม้จะพูดภาษาไทยได้ก็ไม่ยอมพูดทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลายเป็นคนนอกไปโดยปริยาย ส่วนข้าราชการตำรวจและข้าราชการฝ่ายปกครองในพื้นที่ ผู้วิจัยไม่เคยพบกับ

บุคคลกลุ่มนี้เลย ยกเว้นในช่วงที่คณะของนายอุกฤษ มงคลนาวิน ประธานกอยส.เดินทางเข้าไปในพื้นที่เพื่อพบปะกับชาวตำบลตันหยงลิมอเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2549 ครั้งนั้นมีเจ้าหน้าที่จำนวนมากเข้าไปดูแลความปลอดภัย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีสีหน้าและแววตาหวาดระแวง ในหน้าหนังเหมือนกับถูกแช่แข็งไว้ไม่มีแม้กระทั่งรอยยิ้มส่งให้ชาวไทยมุสลิม แต่จะตกทายเป็นเฉพาะกลุ่มคนไทยพุทธเท่านั้น ขณะที่ทหารที่ประจำอยู่ในพื้นที่ได้พยายามใช้ช่วงเวลาดังกล่าวสร้างความสัมพันธ์กับเด็กทั้งสองกลุ่ม ด้วยการนำกล่องขนมและขนมมาแจก (ตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม ระหว่างที่กลุ่มผู้ปกครองและทหารได้ช่วยกันทำป้ายต้อนรับนายอุกฤษเท่านั้น

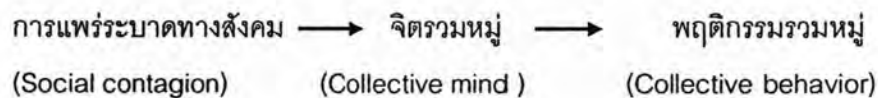
ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติการของชาวสารในลักษณะของชาวสื่อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น สรุปได้ว่า เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์ซ้อนทับดังที่อธิบายข้างต้นแล้ว อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเกิดข่าวสารในรูปแบบสื่อในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่ข่าวสารหรือชาวสื่อที่ปรากฏทั่วไปในสังคม หากเป็นข่าวสารในลักษณะของชาวสื่อที่บรรจิวัดดูประสงค์บางอย่างลงไปในความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านในสงครามแย่งชิงมวลชน ดังนั้นปัจจัยภายใน เช่น การเลือกใช้นักข่าวที่ชาวบ้านเชื่อถือศรัทธา ที่มีความเป็นชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษาและวิถีขนบธรรมเนียมปฏิบัติเดียวกัน โดยอาศัยช่องทางของความรู้ไม่เท่าทัน ความด้อยการศึกษา การมีโลกทัศน์ที่คับแคบของชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือในการทำงาน พร้อมๆกับการเข้าไปควบคุมสถานการณ์ในหมู่บ้านตามโครงสร้างเงาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ จะเห็นได้ว่า การเกิดข่าวสารในลักษณะของชาวสื่อในหมู่บ้านนั้น ตรงแง หรือเปอร์ตรงงั้นจะมีบทบาทสูงสุดในการปฏิบัติการข่าวสารโดยใช้ชาวสื่อให้มีประสิทธิภาพเพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยมีการวางแผนเป็นขบวนการและขั้นตอน

1. การรวมตัวในหมู่คนเพื่อต้านอำนาจรัฐ

อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัญหาในระดับโครงสร้างนโยบายของรัฐและผู้มีอำนาจในขณะนั้นแล้ว ปัจจัยภายนอกในระดับพื้นที่ ชุมชน หรือในหมู่บ้านนั้นๆก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะการวางแผนเพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม ด้วยการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของชาวสื่อและการปฏิบัติการจิตวิทยารูปแบบต่างๆของกลุ่มขบวนการ โดยอาศัย ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันให้ตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การรวมตัวในหมู่คนเพื่อต้านอำนาจรัฐจากในและนอกพื้นที่คือ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง โดยเกิดจากการรวมตัวของฝูงชนที่มีพฤติกรรมเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มร่วมชุมนุมและชาวบ้านมีความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

โกรธแค้น ขุนเคือง คับข้องใจ ไม่ว่าจะมีการรูปแบบปลุกระดมแอบแฝงในลักษณะการทำสงครามจิตวิทยาไปด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยการสร้างเงื่อนไขต่อรอง ทั้งสองกรณีศึกษาที่เกิดขึ้น แม้เบื้องต้นจะมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน หากลักษณะที่เหมือนกันก็คือ ความต้องการสร้างพื้นที่ต่อรองระหว่างผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า (ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาวไทยมุสลิม ทั้งที่บ้านบือนังก็อเปาะและในเขตพื้นที่ใกล้เคียงที่มีปัญหาการออกอาละวาดของโจรนิโนจา และที่บ้านตันหยงลิมอ ซึ่งมีกองกำลังลึกลับเข้ามากราดยิงชาวบ้านในร้านน้ำชา) และรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐในฐานะเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า เนื่องจากไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้นการรวมกลุ่มในรูปการชุมนุมประท้วง ต่อต้าน จึงเป็นวิธีการเดียวที่ทำได้ ขณะเดียวกันหากมีการปฏิบัติการข่าวในลักษณะของข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อ การใช้คำพูดปลุกเร้าความรู้สึกร่วมด้วยยิ่งทำให้กลุ่มผู้ด้อยอำนาจเกิดความรู้สึกต่อต้านอำนาจเหนือว่าเพิ่มขึ้น โดยไม่สนใจว่าจะใช้รูปแบบและวิธีการอย่างไร

ทั้งนี้รูปแบบการรวมตัวของฝูงชนของ Lebon สามารถอธิบายดังนี้

Lebon (อ้างถึงใน บุษลันฉาย อุดมธริยทรัพย์, 2545:150) กล่าวว่า ความสำคัญของการแพร่ระบาดทางอารมณ์ หรือ contagion นี้ถือเป็นกระบวนการที่ใหม่กระพือ collective mind ให้ขยายวงกว้างออกไปและทำให้พลังของฝูงชนมีอำนาจเข้มแข็งมากขึ้นด้วย สิทธิสุนทร ชัยขวัญ (2544:7) ให้ความหมายของคำว่าฝูงชนว่า ฝูงชน(Crowd) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งซึ่งมารวมตัวกันในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีจุดหมาย (Goal) ของความตั้งใจร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางจิตใจและพฤติกรรม บุคคลถ้าจะประกอบกันเป็นฝูงชนแล้วจะมีความใกล้ชิดกันมากทั้งทางร่างกายและจิตใจทันที ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าพฤติกรรมร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วมที่มีความรุนแรง ทำแล้วมีอารมณ์ร่วมเมื่อเกิดขึ้นจะมีลักษณะเร่งด่วน มีการปฏิบัติการที่รุนแรงเนื่องจากมีความใกล้ชิดกันทางกายภาพ มีการเร้าอารมณ์เป็นวงจร ทำให้เกิดการระบาดทางอารมณ์ ไม่มีเหตุผล ไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง เพราะฝูงชนไม่มีตัวตน เมื่อสลายตัวไปแล้วก็ไม่ทราบว่าจะไปตามตัวที่ไหน

2. การทอดทิ้งพื้นที่ช่องว่างที่ทำให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างรัฐและชาวบ้าน ปัญหาที่เป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งพบในพื้นที่ที่ผู้วิจัยลงไปเก็บข้อมูลจากทั้งสองหมู่บ้าน ในช่วงระยะเวลา 4-5 เดือนที่ผ่านมา คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจและฝ่ายปกครอง ไม่กล้าเข้าหมู่บ้าน ซึ่งจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดการเข้ามาแทรกแซงของอำนาจภายนอก หรือฝ่ายตรงข้ามได้อย่างง่ายดาย จากการสังเกตพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่กล้าพูดคุยกับคนแปลกหน้าและเจ้าหน้าที่รัฐ หรือไม่เช่นนั้นก็ต้องเข้าไปในบ้านหรือบริเวณที่ลับจากสายตาของคนในหมู่บ้าน และนัดออกมาพบนอกหมู่บ้าน ยกเว้นในบางพื้นที่ที่มีการประสานงานล่วงหน้าไว้แล้ว และได้รับการรับรองในเรื่องความปลอดภัยแล้วเท่านั้น โดยปัญหาดังกล่าวนี้นี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ ในพื้นที่ต่างยอมรับว่า เกิดขึ้นจริงและเป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขในระยะเวลาอันสั้น ความห่างเหินจากพื้นที่มานานทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นคนนอก ทั้งๆที่เจ้าหน้าที่เป็นชาวไทยมุสลิมสามารถสื่อสารภาษามลายูกับชาวบ้านได้

ส่วนสาเหตุอื่นๆที่ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐนอกจากปัญหาความห่างเหินแล้ว การเป็นหมู่บ้านจัดตั้งและมีขบวนการผู้ก่อความไม่สงบที่แฝงตัวอยู่ในหมู่บ้านก็เป็นอุปสรรคสำคัญแม้ ชาวบ้านจะทราบดีว่าใครเป็นใคร หรือกลุ่มขบวนการมีแผนการอย่างไรก็ยังไม่ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการ ดังนั้นแนวทางแก้ปัญหาในขณะนี้คือ การลดความหวาดระแวง และทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่และต้องใช้การประชาสัมพันธ์ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากสื่อเอกชนและรัฐเพื่ออธิบายให้ประชาชนเข้าใจ เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มขบวนการและแนวร่วมก็ใช้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ และบีบบังคับโตะอิหม่าม โตะครูในพื้นที่ให้กลัวเพื่อให้หันมาให้ความร่วมมือกับกลุ่มขบวนการ และในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ต้องลงไปทำงานมวลชนในพื้นที่ให้มากกว่านี้ โดยปราศจากอคติ

“พวกกลุ่มคนไทยมุสลิมที่ใช้คำว่า ต่วน ตูแวน ฏู นิ และแวน 'นำหน้า
ไอ้พวกนี้มันมีเชื้อสายของเจ้าเมืองระแงะเก่า โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้าไปเป็นแนว
ร่วมแบ่งแยกดินแดนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอเยอะมากจะมีคนกลุ่มนี้เยอะมาก ที่

¹ ต่วน ฏู ตูแวน ฏู นิและแวน เป็นชื่อเรียกนำหน้าลำดับชั้นยศของราชวงศ์ที่เคยปกครองหัวเมืองต่างๆเมื่อครั้งที่ไทยยังไม่แบ่งการปกครองมณฑลต่างๆออกเป็นจังหวัด โดยต่วน ฏูและตึง ฏู เทียบชั้นยศเท่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ส่วนตูแวนและนิ เทียบเท่า หม่อมเจ้า และหม่อมราชวงศ์ ขณะที่แวน เทียบเท่ากับหม่อมหลวง ผู้วิจัย

อำเภอระแงะถือว่าเป็นแหล่งของพวกเขาเลย"เจ้าหน้าที่ของรัฐรายหนึ่งกล่าว
(สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2549)

บทสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นความคิดของเจ้าหน้าที่รัฐรายนี้ว่า แม้เขาจะเป็นชาวไทยมุสลิมคนหนึ่งแต่ทัศนคติและความสัมพันธ์ที่มีต่อชาวบ้านในพื้นที่กลับไม่ค่อยสู้ดีนัก ทั้งๆที่ยอมรับว่าความห่างเหินระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้านในพื้นที่มีส่วนสำคัญ ที่ทำให้คนทั้งสองฝ่ายหวาดระแวงกันเองและยอมรับตรงไปตรงมาว่า ในสายตาชาวบ้านเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเพียง"คนนอก"ที่ไม่น่าไว้ใจ และประเด็นที่มองข้ามไม่ได้คือหมู่บ้านแห่งนี้เป็นเขตสีแดงที่แนวร่วมเข้าไปควบคุมไว้แล้ว โดยแนวร่วมคนสำคัญๆนั้น ส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายเจ้าเมืองระแงะเก่า ซึ่งเคยอยู่ในขบวนการแบ่งแยกดินแดนมาก่อน

ส่วนการสร้างมวลชนหรือคนของรัฐขึ้นในพื้นที่นั้นหลายฝ่ายเห็นว่า มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการก็จริง แต่ปัญหาคือ การทำงานด้านมวลชนจะต้องใช้เวลามากและต้องใช้ความอดทนสูงในการเข้าไปซื้อใจชาวบ้าน ซึ่งในเขตพื้นที่สีแดงซึ่งมีโครงสร้างเงาซ้อนทับอยู่จะเป็นสิ่งที่ทำได้ยากหรือกล่าวได้ว่าความเป็นไปได้เท่ากับศูนย์ เนื่องจากกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนประสบความสำเร็จเพราะทำติดต่อกันมาเป็นเวลานานถึง 10 ปี หลายๆพื้นที่กลายเป็นจุดบอดที่เจ้าหน้าที่เข้าไม่ถึง และบางพื้นที่ปัญหาเกิดจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ไม่ทราบจะหาข่าวจากที่ไหน หน่วยบางหน่วยตั้งฐานอยู่เพียง 6 เดือนแล้วกลับ ทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง และเมื่อมีหน่วยใหม่เข้ามารับช่วงต่อแต่ปรากฏว่าไม่มีการส่งต่อข้อมูลในพื้นที่กันอีก ดังนั้นหากงานด้านนโยบายไม่มีการปรับแผน การแก้ไขปัญหาก็ประสบความสำเร็จยากขึ้นอีก เพราะตามหลักทฤษฎีการต่อสู้หากเจ้าหน้าที่รัฐสู้กับโจรแต่ตกเป็นรองโจรก็แพ้เพราะโจรถนัดวิธีจรรยยุทธ์ ส่วนทหารเอารถถังวิ่งลาดตระเวนเปรียบเสมือนการขี่ช้างไล่จับต๊กแตน ดังนั้นหากบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องใช้การรบแบบจรรยยุทธ์ก็จะต้องใช้ชุดปฏิบัติการพิเศษเข้าไปควบคุมแกนนำออกมาให้ได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นหมู่บ้านจัดตั้ง ขณะเดียวกันการส่งหน่วยงานใหม่เข้ามาจะต้องไม่เข้ามาสร้างเงื่อนงำในหมู่บ้านประชาชนด้วยเช่นกัน

"งานมวลชนของเรามีจุดอ่อนในทุกระดับ ทุกคนใหญ่หมด ไม่มีใครฟังใคร บางพื้นที่ที่มีปัญหา ถ้ามันพูดกันไม่รู้เรื่อง ไม่ฟังกัน บางครั้งเราอาจต้องยอมเสียมวลชน ถ้าพูดจริงๆ คือ มวลชนในหมู่บ้านตอนนี้ มวลชนของเราเสียให้เขาหมดแล้ว ไปอยู่กับขบวนการหมดการแก้ปัญหาในเขตพื้นที่ อ.ระแงะ โดยเฉพาะในเขตหมู่บ้านจัดตั้ง ฝ่ายตรงข้ามเข้มแข็งมาก มันมีดমন แต่ถ้าเราจะแก้จริงๆ ภาครัฐวันนี้ต้องรีบยับ โดยทหารต้องปราบโดยใช้ยุทธการนำ ส่วนฝ่ายปกครอง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ทุกฝ่าย ต้องรีบเข้าไปทำมวลชน เข้าหาหมู่บ้าน มันอาจ

สายแต่ก็ดีกว่าไม่ทำอะไรเลย เราต้องแย่งชิงมวลชนกลับมาเป็นของเรา แต่การเข้าไปของเราจะต้องไม่ไปกดดันหรือสร้างเงื่อนไขให้เขา การทำงานจะต้องไม่เป็นไปในลักษณะเหี้ยมแห มีคนจำนวนมากถูกควบคุมตัวโดยไม่มีคามผิด ต้องอยู่อย่างรู้สึกเจ็บช้ำในขณะที่ถูกควบคุมตัวและออกไปด้วยความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าหน้าที่"ขวัญชาติ วงศ์สุวรรณันท์ อดีตนายอำเภอระแงะ กล่าว (สัมภาษณ์ 17 สิงหาคม 2549)

นอกจากการแก้ปัญหาด้านมวลชนแล้วการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่รัฐให้มีประสิทธิภาพทันต่อสถานการณ์ก็จำเป็นต้องปรับด้วย โดยเบื้องต้นควรแก้ที่ตัวเจ้าหน้าที่ที่ลงไปปฏิบัติงานรวมทั้งระบบการศึกษาโดยต้องเร่งสร้างคนที่มีความรู้ทางด้านศาสนาให้เข้าไปช่วยชี้แจงว่าอะไรคือ สิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องด้วยการใช้คนในชุมชน ส่วนเจ้าหน้าที่ก็ต้องลงพื้นที่เพื่อไปเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม เพราะการส่งกำลังเข้าไปควบคุมหลังเกิดเหตุแล้วไม่ใช่แนวทางการแก้ปัญหาที่ได้ผล เนื่องจากพื้นที่มีประเด็นอ่อนไหวทางด้านศาสนา หากฝ่ายตรงข้ามใช้เงื่อนไขนี้มาแบ่งแยกประชาชนออกไปจะทำให้การแก้ปัญหาทำได้ยากขึ้น

"ทุกวันนี้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ เขาไม่เชื่อว่าจะสามารถให้ดูแลและคุ้มครองความปลอดภัยได้ การทำงานของกลุ่มก่อความไม่สงบมันทำให้ชาวบ้านไม่ศรัทธาการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ยังมีช่องว่างมากขึ้นเท่าไรก็ทำให้สร้างความแตกแยกได้มากขึ้น"พ.ต.อ.นพดล เมื่อกไสมน อดีตผู้กำกับสภอ.ระแงะ กล่าว (สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2549)

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้คือเจ้าหน้าที่ทุกระดับยอมรับตรงว่า การทำงานของเจ้าหน้าที่ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมีปัญหาต่อเนื่องมายาวนานและการขาดนโยบายที่เป็นเอกภาพทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ควรจะเป็นไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้ที่ขณะนี้พบว่าปัญหา 3 ระดับคือ หุนหวก ตาบอดและเป็นใบ้

หุนหวกหมายความว่า ไม่รับทราบ ไม่ได้ยินว่าชาวบ้านพูดถึงตัวเองอย่างไร ตาบอด หมายถึงเข้าไปอยู่ในพื้นที่แล้วไปไม่ถูก บางคนไม่ออกพื้นที่เลย ไม่รู้ว่าประชาชนของตนอยู่ไหนบ้าง ไม่กล้าเข้าไปเพราะกลัว

เป็นใบ้ คือ พูดกับชาวบ้านไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ซึ่งการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกส่งเข้ามาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างนี้มาตลอด ดังนั้นหากยังเช่นนี้การแก้ปัญหาภาคใต้ลำบากเพราะรัฐจะตามไม่ทันเกมฝ่ายตรงข้าม และรัฐไม่ก็ยังไม่ทราบว่าจะใครจะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดจริงๆ เนื่องจากที่ผ่านมารัฐไม่ทราบว่าจะชาวบ้านต้องการอะไร และควรต้องทำอะไรอีกบ้าง

จะเห็นได้ว่าความรู้ ความเห็น และความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างรัฐและประชาชนตามหมู่บ้านเล็กๆในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เพียงทำให้ความไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อศรัทธากันอย่างเดียว แต่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังกล่าวได้ถูกกลุ่มขบวนการฯ ใช้เป็นประโยชน์ในการรุกคืบเข้าไปควบคุมพื้นที่ ขณะที่อำนาจรัฐในขณะนี้ยังเข้าไปถึงประชาชนได้ไม่มากนัก

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานทางด้านความมั่นคงทางทหารโดยกองทัพภาคที่ 4 แม้จะมีการปรับมาโดยตลอดหลังจากมีการนำทหารต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการส่งทหารเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชาวบ้าน การหัตถุดูภาษามลายู การสร้างแกนนำของตนเองโดยไม่ใช้เจ้าหน้าที่รัฐ แต่เป็นชาวบ้านในพื้นที่เนื่องจากเชื่อว่าการแก้ปัญหาใดๆก็ตามคนในพื้นที่จะสามารถพูดคุยกันรู้เรื่องและเข้าใจกันมากกว่าคนนอก โดยให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็นทหาร หรือฝ่ายปกครองคอยเป็นที่เลี้ยงให้ ทั้งนี้เบื้องต้นต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนว่าชาวบ้านเป็นอย่างไร พื้นที่เราเป็นอย่างไร เพราะเจ้าหน้าที่รัฐถ้าเราไม่ลงพื้นที่ที่จะเข้าไปไม่ถึงประชาชน ทำให้ขาดวัตถุดิบขาดข้อมูลและแนวทางในการแก้ปัญหา ยิ่งหมู่บ้านไหนที่มีปัญหา ต้องศึกษาแล้วต้องรีบเข้าไปไม่ปล่อยให้ชงว่างนาน เนื่องจากชาวบ้านมีปัญหา มากพอแล้ว และการเข้ามาของทหารต้องชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจว่า เข้ามาเพื่อช่วยแก้ปัญหา ไม่ใช่มาสร้างปัญหา การแก้ปัญหาในพื้นที่ที่ถูกระบุว่า เป็นสีแดง หรือเป็นเขตหมู่บ้านสีแดง จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ และขณะเดียวกันก็ต้องระวังตัวด้วย โดยต้องไม่ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าจะเข้าไปแบบจับผิดเขา หรือไปแบบหวาดระแวง ตามปกติของมนุษย์ทั่วไปหากมีการสื่อสารพูดคุยกันการแก้ไขปัญหาทำได้ไม่ยาก พื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษรัฐจะปล่อยให้ชาวบ้านอยู่ตามยถากรรมไม่ได้ แต่ต้องเข้าไปบ่อยๆ บางครั้งไม่ควรยึดหลักการหรือกฎหมายเข้มงวดเกินไป สิ่งเหล่านี้แม้จำเป็นต้องใช้ แต่ในบางสถานที่หรือบางสถานการณ์เจ้าหน้าที่จะต้องมีความยืดหยุ่นด้วย

“ ปัญหาคือ ข้าราชการเราไม่เข้าพื้นที่ จะเข้าก็ต่อเมื่อมีคำสั่งเท่านั้น ไม่เฉพาะทหารฝ่ายเดียว แต่องค์กรทุกองค์กรทั้งหมดเป็นแบบนี้ การที่มนุษย์จะเชื่อถือกันและกัน จะต้องมีความผูกพันและความศรัทธาเป็นองค์ประกอบ ต้องเข้าถึงชาวบ้านให้ได้ การเข้าถึงในที่นี้ หมายถึง การเข้าไปอยู่ในใจเขา ตรงนี้ต้องยอมรับหน่วยงานรัฐเองก็มีข้อบกพร่องเยอะ” พล.ต.พิเชษฐ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ 4 กล่าว (สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2549)

ไม่เฉพาะการปรับทางด้านนโยบายเท่านั้นที่จำเป็น แต่การปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่แม้จะสำคัญแต่ก็ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องยาก เพราะข้าราชการไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตามถือ

เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายของแนวร่วมอยู่แล้ว ทำให้ความห่างเหินที่เป็นช่องว่างขยายออกจากกันเพิ่มขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะกลุ่มครูที่ถือว่ามีความใกล้ชิดกับเด็กและชาวบ้านมากที่สุดต่างๆที่เคยมั่นใจว่าที่นี้ถึงอย่างไรคงไม่ทำครู กำลังขอย้ายออกจากพื้นที่ต่างๆที่ ครูส่วนใหญ่ยอมรับว่าไม่เคยเกลียดกลัวชาวบ้านและลูกศิษย์ แต่กลัวคนไม่ดีแฝงมากับกลุ่มคนดี นอกจากนี้ความเป็นชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันก็ทำให้ความรู้สึกอคติเกิดขึ้นด้วยหลังจากมีเหตุการณ์ต่างๆที่ไม่ดีกับครู

“ไม่อยากทิ้งพื้นที่ หรือย้ายไปสอนที่อื่น อยู่มานานก็ผูกพันแต่ปัจจุบันสถานการณ์เปลี่ยนไปแล้ว รู้สึกไม่ดีเหมือนกันว่า ทำไม่มีอย่างหนึ่งของเราซึ่งถือซอส์กมาโดยตลอด ต้องมาจับปืน ผมอยากให้บรรยากาศเก่าๆกลับมาเหมือนเดิม แต่ไม่ทราบว่าจะอีกเมื่อไหร่ ครูไม่มีความสุข เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ ตอนนี้ออกตรงๆว่า ไม่ไว้ใจ ก็ส่งสารเด็ก ส่งสารชาวบ้าน และก็ส่งสารตัวเองด้วย จะทำอย่างไรได้ในเมื่อสถานการณ์มันบังคับ” ศุภวัฒน์ รัตนนิยม ครูโรงเรียนบ้านต้นหยงลิมอ ซึ่งสอนอยู่ในพื้นที่มานานกว่า 13 ปี กล่าว (สัมภาษณ์ 18 สิงหาคม 2549)

ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสงครามการสู้รบระหว่างอิรักและสหรัฐอเมริกาไม่เป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเกิดกระบวนการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ

นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเฉพาะเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กบฏดุขงญอ 2491^{ที่} อ.จะนะ จ.นราธิวาส ที่มีจะถูกนักวิชาการหยิบยกขึ้นมาอธิบายเสมอว่าน่าจะเป็นต้นตอของปัญหาที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมและเจ้าหน้าที่รัฐมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านไม่เชื่อคำชี้แจงจากตัวแทนฝ่ายรัฐ แต่เชื่อถ้อยคำร่ำลือจากข่าวลือที่กลุ่มพวกพ้องตนเองนำมาบอกกล่าวมากกว่า อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูลเชิงลึกพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องราวในอดีตเลย หลายคนไม่ทราบด้วยซ้ำว่า เหตุกบฏดุขงญอเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ ทั้งๆที่หมู่บ้านดุขงญอ อ.จะนะมีระยะทางไม่ห่างจากบ้านบือนังกือเปาะ อ.ระแงะมากนัก

อุสตาซคนหนึ่งในโรงเรียนรอสมานีย บ้านบือนังกือเปาะ ต.ต้นหยงมัส กล่าว (สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549) คนรุ่นเขาไม่เคยฝังใจเรื่องในอดีต และเชื่อว่าชาวบ้านทั่วไปก็ไม่ได้ใส่ใจเรื่องดังกล่าว เพราะชีวิตจะยุ่งและวุ่นวายกับการทำมาหากินมากกว่าจะจดจำเรื่องราวที่ผ่านมา

มา นอกจากนี้ตามหลักศาสนาแล้ว สังคมมุสลิมเชื่อว่า ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้าเป็นเจ้าที่กำหนดมาแล้วทั้งสิ้น ดังนั้นจะไม่มีกรรือพื้นเรื่องเก่าๆ ขึ้นมาอีก

ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ แม้พบว่ายังมีผู้รู้เรื่องราวกบฏดุขงญออยู่บ้าง และจากการสอบถามพบว่า มีเพียงโต๊ะอาเยาะ(ปู)กูเซ็ง ดอคคอ วัย 95 ปีคนเดียวเท่านั้น ที่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องในเหตุการณ์โดยพาเจ้าหน้าที่ตำรวจคนหนึ่งซึ่งหนีออกมาจากหมู่บ้านดุขงญอ ไปส่งที่สถานีรถไฟตันหยงมัส และรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจากตำรวจคนดังกล่าวเท่านั้น นอกเหนือจากได้ยินเสียงปืนในวันที่มีการต่อสู้ระหว่างโต๊ะเปรักชาวบ้านและตำรวจ ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ไม่ทราบและไม่เคยถ่ายทอดเรื่องดังกล่าวให้ใครฟังด้วยเช่นกัน

“ยุคนั้น การติดต่อสื่อสารลำบาก จะไป จะมา ต้องเดินเท้าอย่างเดียว ปีที่เกิดเรื่องที่ดุขงญอ หมู่บ้านตันหยงลิมอมีบ้านแค่ 4-5 หลังคาเรือน เพิ่งจะพากันย้ายรกรากจากสายบุรีมาตั้งบ้านเรือนที่นี่ ไม่มีใครใส่ใจ โต๊ะอาเยาะไม่ได้โกรธแค้นใจ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะดีหรือไม่ อัลเลาะห์กำหนดไว้แล้ว” โต๊ะอาเยาะ (ปู)กูเซ็ง ดอคคอ กล่าว (สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2549)

ผลการศึกษาพบว่า ไม่เฉพาะผู้เฒ่าที่ไม่ได้ให้ความสนใจต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชาวบ้านในหมู่บ้านต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่เคยรับรู้เรื่องดังกล่าวมาก่อน ส่วนชื่อของหะยีสุทรงอัปดุลกาเดร์บิดาของนายเด่น โต๊ะมีนา นั้นก็ไม่รู้จัก บางคนเพิ่งทราบหลังจากอ่านหนังสือทางด้านประวัติศาสตร์ และได้ยินเรื่องการต่อสู้เพื่อกู้รัฐปัตตานีกลับคืนหลังจากเกิดเหตุการณ์กรรือแฆะและตากใบจากสื่อมวลชน ส่วนก่อนหน้านั้นไม่เคยมีใครถ่ายทอดประวัติศาสตร์ดังกล่าวให้ฟังแม้แต่โต๊ะอาเยาะกูเซ็ง ซึ่งเป็นคนเก่าแก่คนเดียวของหมู่บ้านที่ยังมีชีวิตอยู่ ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวสื่อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเลย

อย่างไรก็ตามสำหรับสงครามการสู้รบระหว่างอเมริกาและโลกอาหรับนั้น คำตอบจากการศึกษาวิจัยพบว่า สงครามดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของทั้งสองหมู่บ้านเลยเลย เนื่องจากวิถีชีวิตชาวบ้านตามปกติมักยุ่งวุ่นวายเกี่ยวกับการทำมาหากินมากกว่า นอกจากนี้แม้จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่บ้างแต่ก็มีเพียงความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์เท่านั้น และไม่ได้มองว่าปัญหาดังกล่าวจะทำให้เยาวชนหรือชาวบ้านเข้าไปเป็นแนวร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบเพิ่มขึ้น เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเรื่องไกลตัวเกินไป

อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านปือนังก็เฝ้าเล่าถึงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ดังกล่าวว่า (สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549) การสู้รบระหว่างอเมริกาและอิรัก ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจ ดูข่าวแค่ผ่านๆ ชีวิตของคนในหมู่บ้านเหมือนอยู่ในโลกแคบๆ และยุ่งกับการทำ

มาหากินไม่ได้ใส่ใจว่าใครจะรบกับใคร เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นมันไกลเกินตัว แต่คิดว่าสำหรับพวก
แนวร่วมเขาอาจจะรู้สึกบ้างว่าคนอิสลามถูกรังแก

6.2 ปัจจัยภายใน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การแก้ไขปัญหพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน
ระดับนโยบายของรัฐบาลและผู้มีอำนาจในยุคนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายรัฐทักษิณ ปี 2540-
2544 และรุนแรงถึงขั้นขีดสุด 2544-2548 และปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจใช้
ความรุนแรง การใช้คำพูดยั่วยุ ก้าวร้าว และการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดในการสั่งการจากนอก
พื้นที่โดยไม่ยอมรับข้อเท็จจริงในบริบทของสถานการณ์ช่วงเวลานั้น ได้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์
ความรู้สึก การใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดผวา ถูกกดขี่ ฯลฯ ความกลัวของชาวบ้านไทยมุสลิมอย่าง
รุนแรง และกลายเป็นการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มขบวนการต่างๆ เข้าไปทำการปฏิบัติการด้านจิตวิทยา การ
ปฏิบัติการด้านข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ เพื่อโน้มน้าว กดขี่ แหยงชิงมวลชนให้ยอมเป็นฝ่ายตรงข้าม
อำนาจรัฐ ซึ่งในความเป็นจริง มวลชนในหมู่บ้านสีแดงก็แบ่งออกได้หลายกลุ่ม เช่น ผู้คล้อยตาม
และยอมเป็นสมาชิกกลุ่มแนวร่วม กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว และกลุ่มที่ตรงกลาง
ซึ่งถือว่าใช้ชีวิตอยู่อย่างลำบากเพราะถูกบีบระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและแนวร่วม

รอปา มานี ครูโรงเรียนแสงธรรมวิทยา กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 29

กรกฎาคม 2549) ความกลัวของชาวบ้านทำให้ข่าวลือมีประสิทธิภาพในการ
ทำงาน และเหตุที่ข่าวลือสามารถใช้เป็นอาวุธลับๆ สำหรับฝ่ายหนึ่งฝ่ายก็ได้ใน
สามจังหวัด คงต้องบอกว่าเพราะโลกทัศน์ของคนในหมู่บ้านมันแคบ ประกอบ
กับมีเหตุการณ์ที่ทำให้ชาวบ้านฝังใจง่าย พอมีสัญญาณอะไรเตือนก็กลัวไว้
ก่อน พูดง่าย ๆ คือ มันเหมือนสงครามจิตวิทยานั่นแหละ ความกลัวมันทำให้
ข่าวลือถูกแทรกเข้ามาในช่วงที่เกิดเหตุรุนแรงสืบสน ในขณะที่มีตำรวจ ทหาร
อยู่เต็มเมือง แต่พอเกิดเหตุร้ายขึ้นกับชาวบ้านไม่เคยจับตัวคนร้ายได้เลย

6.2.1. การมีเครือข่ายปฏิบัติการข่าวสารในหมู่บ้าน

จากการที่สภาพโครงสร้างของสังคมของชุมชนไทยมุสลิมที่มักจะไม่ค่อยมีการ
ติดต่อกับบุคคลและสังคมภายนอกเนื่องจากมีปัญหาทางด้านการสื่อสาร กลายเป็นเป้าหมายสำคัญซึ่ง
ถูกกลุ่มบุคคลในที่นี้หมายรวมถึง กลุ่มขบวนการ กลุ่มแนวร่วมและเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปทำสงคราม
ด้านจิตวิทยา เนื่องจากในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งรุนแรงระหว่าง รัฐ ชาวบ้าน และกลุ่มแนวร่วมอยู่แล้ว
จากคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านที่ระบุว่า ทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่ ทหาร ตำรวจ เข้ามาในหมู่บ้าน ไม่

ว่าจะเข้ามาจับกุม หรือควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย หรือเข้ามาลาดตระเวน ปัญหาที่พบคือ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้ ขณะที่ชาวบ้านโดยเฉพาะคนสูงวัยก็ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้เช่นกัน จึงรู้สึกกลัว และเจ็บปวดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีผลต่อความคิดในการต่อต้านเกลียดชัง อำนาจและตัวแทนของรัฐด้วยเช่นกัน

“ตอนที่มีการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ชาวบ้านจะกลัว และรู้สึกเจ็บปวดมาก พวกเรากลัวว่าถูกจับไปแล้วจะไม่มีสิทธิเอ่ยปาก ภาษามีผลจริงๆ ถึงแม้เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้ล่าม แต่ล่ามก็แปลไม่ตรงประเด็น ความเข้าใจที่ระบายออกมาถูกแปรไปเป็นอื่น เจ้าหน้าที่ที่เข้ามาก็ไม่เคยคิดจะหัดภาษาเราเลย ด้วยเสียด้วยซ้ำแล้วจะคุยกันรู้เรื่องอย่างไร ชาวบ้านไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะอ่านไม่ออก ไม่ดูโทรทัศน์ ยิ่งคนแก่ๆอย่างว่าพูดเลยฟังก็ไม่รู้เรื่อง ตรงนี้ก็ปัญหาของชาวบ้านด้วย เจ้าหน้าที่รัฐด้วย แต่คุณเป็นแขกมาอยู่บ้านผม แล้วพูดกับเจ้าของบ้านไม่รู้เรื่องได้หรือ” แหล่งข้อมูลสำคัญกล่าว (สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2549)

เป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการใช้ พ.ร.ก.บริหารราชการในภาวะฉุกเฉิน เป็นรูปแบบหนึ่งของการปิดล้อมไม่ให้กลุ่มเป้าหมาย(ในที่นี้หมายถึงกลุ่มแนวร่วม)มีการเคลื่อนไหว หรือนำตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับภารกิจความไม่สงบไปควบคุมตัวไว้ ซึ่งก็ถือเป็นการทำสงครามจิตวิทยาด้านความมั่นคงรูปแบบหนึ่งของทางทหาร ขณะเดียวกันหลังจากภารกิจบรรลไปแล้วเจ้าหน้าที่ไม่กลับเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นกลุ่มแนวร่วมในขบวนการต่างๆหรือบุคคลที่มีหลักฐานไม่เพียงพอที่เหลืออยู่จึงปฏิบัติการตอบโต้การทำงานของรัฐบาล ด้วยการข่มขู่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่นการนำสิ่งของที่ใช้ในการละเมิดศพ โบปลิ้ว วางทิ้งไว้ตามสถานที่ รวมทั้งการปล่อยข่าวสารข่มขู่ เช่น การประกาศตัดนู ตัดข้อมือ ตัดคอ ชาวบ้านที่ฝ่าฝืนออกไปกรีดขางในวันศุกร์ จนทำให้บ้านเรือนแทบทุกหลังคาเรือนในพื้นที่ต้องปิดเงียบราวกับบ้านร้าง เจ้าของบ้านหลายหลังคาเรือนที่ผู้วิจัยเข้าไปสนทนาด้วยขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ บางครอบครัวนั่งจับกลุ่มคุยกันในสภาพที่เหง้อแตกโถมกาย

“ตาโก๊ะบาเยอะๆ(กลัวมากๆ) ไม่รู้เหมือนกันว่า กลัวอะไร แนวร่วมก็กลัว เจ้าหน้าที่รัฐก็กลัว ไม่รู้จะไปอยู่ทางไหน คนที่เข้ามาที่นี้ก็กลัว เขาว่าชาวบ้านโหดร้าย เขาจะรู้หรือเปล่า ว่าเราอยู่กับอย่างหวาดผวาแค่ไหน กลางคืนไม่กล้าออกไปไหน ลำบาก จะไปหาญาติก็กลัวถูกเจ้าหน้าที่รัฐเพ่งเล็งว่า เป็นแนวร่วม เราคุยกับเขาไม่รู้เรื่อง ต้องอยู่เฉยๆ ออกไปกรีดขางก็เจอของละเมิดศพ กลัวจน

ไม่รู้จะอยู่ยังไงแล้ว เหมือนจะเป็นบ้า "ชาวบ้านคนหนึ่งที่บ้านต้นหยงลิ้มอ กล่าว
(สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม 2549)

ความหวาดกลัวในความไม่ปลอดภัย ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่เดินทางกล้าออกนอกพื้นที่ นอกจากนี้การไม่รับทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ ยิ่งส่งผลให้โลกทัศน์ของชาวบ้านที่นี่ไม่กว้างขวางมากนัก จากการเข้าไปคลุกคลีกับชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้าน พบว่าชาวบ้านจะไม่นิยมดูข่าวจากสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆของไทย แต่จะรับช่องสัญญาณจากมาเลเซีย ในกรณีที่ได้รับสัญญาณคลื่นความถี่ได้ โดยในช่วงหัวค่ำคนเฒ่าคนแก่จะออกไปละหมาดที่มัสยิด เช่นเดียวกับกลุ่มวัยรุ่นและเด็กๆ จากนั้นจึงจะกลับมานั่งพูดคุยที่ร้านน้ำชา ส่วนช่วงเช้าหลังจากกลับจากกรีดยางชาวบ้านก็จะหยุดพักเหนื่อยด้วยการเข้ามานั่งดื่มชา กาแฟ จากนั้นจึงกลับบ้านไปรับประทานอาหารมื้อเที่ยง ก่อนจะออกไปทำงานอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นเรื่องเล่า หรือข่าวสารในลักษณะข่าวลือจากร้านน้ำชาจึงเปรียบเสมือนข้อมูลที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของชาวบ้าน แม้จะไม่มีใครยืนยันได้ว่า ข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ หรือคำขู่ทั้งในรูปแบบที่มากับข่าวลือและการใช้สัญลักษณ์แทนความตายมาฆฆวัฏดังกล่าวเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม แนวร่วมในหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทและประสานงานกับแนวร่วมจากภายนอกหมู่บ้านเพื่อปฏิบัติการข่าวสาร

6.2.2 กระบวนการส่งผ่านข้อมูลถูกบิดเบือนทำให้เกิดความกลัวและความโกรธแค้น

การถูกบิดเบือนข่าวสารในลักษณะของข่าวลือถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานของข่าวดังกล่าวมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสังคมหมู่บ้านที่รับสารทางเดียวและไม่มีขีดความสามารถในการตรวจสอบหรือตรวจทานข้อมูลจากข่าวสารว่า ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร จากกรณีศึกษาเรื่องโจรนิินจา ซึ่งพบว่า มีความพยายามบิดเบือนข้อมูลโดยสร้างภาพโจรนิินจาให้น่าหวาดกลัวโดยเล่าถึงความสามารถพิเศษของโจรนิินจาว่า ตัวทาน้ำมันมีสีดำลื่น จับไม่ติด สามารถกระโดดจากต้นยางต้นหนึ่งไปอีกต้นหนึ่ง ขอบชุดคร่ำผู้หญิงไปข่มขืน อุ้มเด็กเล็กๆหายไปจากครอบครัวอย่างรวดเร็ว รอย และมักแอบเข้าไปลักทรัพย์ชาวบ้านยามวิกาล ข่าวสารในลักษณะข่าวลือดังกล่าวแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ควบคู่กับการตอกย้ำให้เชื่อว่า โจรนิินจาคือเจ้าหน้าที่ชุดรบพิเศษที่รัฐบาลส่งมาอุ้มฆ่าชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่ไม่ทราบข้อเท็จจริงและไม่สามารถตรวจสอบที่มาที่ไปของข่าวลือดังกล่าวเชื่อว่า โจรนิินจามีตัวตนอยู่จริงๆ และประกอบกับขบวนการปล่อยข่าวสารในลักษณะของข่าวลือให้เข้าใจว่า ตชด.2 นาย คือ โจรนิินจา เหตุการณ์จึงต้องจบลงด้วยความรุนแรง

ขณะที่เหตุการณ์ที่หมู่บ้านต้นหยงลิมอผลการศึกษาพบว่า ปัญหาไม่ได้เกิดจากการถูกปิดเป็นข้อมูลข่าวสาร แต่สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงได้ในทันที หรือทำความจริงให้ปรากฏ โดยเฉพาะการติดตามกลุ่มคนร้ายที่กราดยิงชาวบ้านในร้านมาริบโทเซ คือ ขบวนการปัญหาที่ทำให้กลุ่มแนวร่วมในพื้นที่ใช้เป็นช่องว่างสร้างความแตกแยก ความไม่ไว้ใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ควบคู่กับการปิดเป็นข้อมูลระหว่างที่มีการเจรจาต่อรองนำตัวทหารนาวิกโยธิน 2 นายออกจากพื้นที่ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติการข่าวสารโดยปล่อยข่าวลือว่า ทหารจะกราดยิงลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ ทหารนำรถถังบุกเข้ามัลล่อมปราบชาวบ้าน ทหารนำกำลังปิดล้อมสวนยางด้านท้ายหมู่บ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้คนกลุ่มหนึ่งฉวยโอกาสเข้าไปทำร้ายนาวิกโยธินสองนายจนเสียชีวิต

6.2.3 ความเชื่อถือศรัทธาผู้ปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะข่าวลือส่งผลให้การปฏิบัติการข่าวในลักษณะข่าวลือแพร่กระจายอย่างมีประสิทธิภาพ

หัวใจสำคัญของการสร้างข่าวลือให้มีประสิทธิภาพคือ การเชื่อถือศรัทธาผู้ที่ปล่อยข่าวลือ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ทำให้การทำงานของข่าวลือประสบความสำเร็จ โดยต้องเป็นผู้ที่คลุกคลีกับชาวบ้านและชาวบ้านเชื่อถือศรัทธา อาจมีทั้งผู้นำศาสนา โต๊ะอิหม่าม โต๊ะคอเตป ผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้ที่มีความประพฤติคอยให้ความช่วยเหลือผู้เดือดร้อน

แหล่งข้อมูลสำคัญ เคยกล่าวถึง บุคลิกของบุคคลที่สามารถปล่อยข่าวลือให้ชาวบ้านเชื่อถือและปราศจากการตั้งข้อสงสัยและคำถามว่า ต้องเป็นคนเจียบขริม พุดน้อย ไม่เล่นหัว พุดจริงทำจริง ไม่รับปากพล่อยๆ เป็นที่พึ่งพาอาศัยของคนในหมู่บ้านได้

"การจะทำให้พื้นที่ไหนปั่นป่วนด้วยข่าวลือ มันอยู่ที่การใช้บุคคล ไม่ได้อยู่ที่พื้นที่ การปล่อยข่าวลือมันต้องทำเป็นขบวนการ เช่น ต้องดูว่า เกิดเหตุยิง ระเบิดที่ไหนบ้าง และหน่วยงานของรัฐไม่มีประสิทธิภาพชี้แจงชาวบ้านไม่ได้ว่า ใครทำ คนปล่อยข่าวจะเอ็กซ์เรย์พื้นที่เป้าหมาย ดูว่าหากปล่อยข่าวกับคนที่มีความรู้สูงทำอะไร คนที่มีความรู้ก็ระดับหนึ่งจะเป็นอย่างไร ถ้ารัฐชี้แจงไม่ได้ ข่าวลือนี้มันจะเป็นบวมเมอแรงสะท้อนกลับมาทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐเองซึ่งวิธีการสร้างข่าวลือจะมีทั้งแบบการค่อยๆแทรกซึม และประเภทหวังผลเฉพาะหน้าทันที"

แหล่งข้อมูลสำคัญ กล่าว (สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า การใช้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ปล่อยหรือสร้างข่าวลือมีผลอย่างยิ่งที่ทำให้การแพร่กระจายของข่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง จากดังกล่าวข้างต้นสันนิษฐานได้ว่าการเกิดข่าวลือต่างๆขึ้นในหมู่บ้าน และตามมาด้วยการแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงเชิง

ทำ ลายร้าง ไม่ได้เกิดในสังคมปกติทั่วไป แต่เกิดขึ้นในสังคมที่มีสถานการณ์ความรุนแรงผิดปกติ และมีเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านความมั่นคงด้วย โดยเฉพาะในหมู่บ้านบ็อนังก็อปะและตันหยง ลิมอซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษาวิจัย นอกจากนี้ปัจจัยแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกปลุกกระดม จากกลุ่มแนวร่วมและขบวนการแบ่งแยกดินแดน กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มเครือข่ายยาเสพติดก็ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานของชาวสื่อมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

6.2.4 ทศนคติที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้านในพื้นที่

ปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน นอกเหนือความขัดแย้งในระดับนโยบายที่ได้รับมอบหมายมาจากส่วนกลางและการปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่แล้ว ปัจจัยสำคัญของปัญหาดังกล่าวยังเกิดจากทัศนคติของคนทั้งสองกลุ่มที่มี ต่อกัน คือ

ทัศนคติของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่

ความหวาดระแวงซึ่งเป็นต้นทุนเดิมซึ่งมีอยู่แล้ว โดยเฉพาะปัญหาทางด้าน ทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในอดีตต้องยอมรับว่ามักเกิดจากการปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ต่อประชาชน เช่น การถูกเลือกปฏิบัติและไม่ได้รับความเป็นธรรม การแสดงอำนาจเหนือกว่าด้วยการใช้คำพูดข่มขู่ การสร้างหวาดกลัว และการไม่เชื่อถือศรัทธาในการทำงาน ฯลฯ เหล่านี้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีทัศนคติในเชิงลบต่อกันโดยเฉพาะการถูกกระทำจาก เหตุการณ์เคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจากหน้าสภ.ตากใบมาที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานี

“สิ่งที่ชาวบ้านรู้สึกมากที่สุดก็คือเหตุการณ์กรือเซะและตากใบ ตอ นกรือเซะ แม้คนที่กระทำเช่นนั้นเขาจะมีความผิด แต่ก็ควรว่ากันไปตาม กฎหมายบ้านเมือง แม้คนร้ายจะอยู่ในมัสยิดมีมิด มีป็น ถามว่ามีมากขนาด ไหน ยิ่งหมด 100 นัดก็ไม่มีแล้ว เขาไม่มีสิทธิเลยหรือ เจ้าหน้าที่รัฐมีเงื่อนไขนี้ ให้เขาหรือไม่ มีทางเลือกเยอะแยะ ทำไมทางการไม่รอให้เขาทิว หมดแรงแล้ว นำตัวมาสอบสวน การอ้างว่ากลัวจะมีตาค่าแล้วมีการแย่งชิงตัวประกัน ถามว่า บ้านเมืองไทยมีทหารที่กองพัน กองกำลังที่ลงมาอยู่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้มีรถหุ้มเกราะหลายคัน ใครที่ไหนจะกล้าบุกเข้าไปช่วยคนเหล่านั้น รู้ ใหม่ว่านาที่ที่เขากราดยิงเข้าไปในมัสยิดนั้น คนมุสลิมรู้สึกเช่นไร มันเจ็บปวด นะ ระบบปัจจุบันมันไม่เป็นธรรม อย่างคนที่ถูกชักจูงให้เป็นแนวร่วมจะให้ทำ ยังไง จะปฏิเสธก็ไม่ต้องทำมาหากิน แค่ถูกชักชวนยังไม่ได้เป็นอันตรายมากรัฐก็ควรใช้สมองแก้แต่นี้มีการใช้ระบบศาลเดียวทำให้เราแค้นมากขึ้น คนที่

ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับโดนไปด้วย อย่างนี้เป็นแนวร่วมดีกว่า”แหล่งข้อมูลสำคัญกล่าว
(สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2549)

ความคับแค้นจากการเคลื่อนย้ายผู้เข้าร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ตากใบและการ
ล้อมปราบของเจ้าหน้าที่ที่มีสยิดกรือเซะดูเหมือนจะเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกติด
ลบต่อเจ้าหน้าที่อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

รอปา มานี อาจารย์โรงเรียนแสงธรรมวิทยาและเป็นชาวบ้านคนหนึ่งใน
หมู่บ้านตันหยงลิมอ กล่าวว่ (สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2549) เหตุการณ์ช่วงที่
ทำให้คนมุสลิมส่วนมากรู้สึกไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐแรงขึ้นคงเป็นเรื่องตากใบ
มากกว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมชุมนุมอาจมีบางส่วนที่เป็นแนวร่วมแล้วบางส่วนอาจ
ถูกหลอกไป คนในหมู่บ้านนี้ก็มิมีที่ไป คนที่ไม่ตายกลับมาเล่าให้ฟังว่า เจ้าหน้าที่
โหดร้ายมากใช้ทำเหยียบลงบนอก มัดมือมัดเท้าเหมือนเขาไม่ใช่คน จิตใจ
เจ้าหน้าที่ทำด้วยอะไร ทำเหมือนคนมุสลิมเป็นไก่ที่เป็นไข่หวัดนก เขามาถ่มแล้ว
เขี่ยทิ้ง บางคนโดนหนักกว่านั้นอีก ดูข่าวจากทีวีไทยจะไม่เห็นอะไร เห็นบางช่วง
แต่ถ้าบ้านไหนรับสัญญาณจากมาเลเซียได้จะเห็นได้เลยว่า คนมุสลิมถูกทำอย่าง
โหดร้ายทารุณแค่ไหน ทำได้อย่างไรทุกอย่างที่อยู่ในเดือนบวช

ผลการศึกษาพบว่า ทศนคติที่ติดลบที่ชาวบ้านมีต่อเจ้าหน้าที่รัฐเช่นนี้ มีส่วน
สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การปลูกฝังแนวความรุนแรงต่อต้านอำนาจรัฐทำได้รวดเร็วและง่ายขึ้นเพราะ
ชาวบ้านต่างมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐในทางที่ไม่ค่อยดีนัก โดยเฉพาะในช่วงเหตุ
รุนแรงที่บริเวณหน้ามัสยิดกรือเซะและหน้าสภ.ตากใบ ดังนั้นหากมีการปล่อยข่าวสารในลักษณะ
ของข่าวลือว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ยังไม่
สามารถคลายปมให้เป็นที่ประจักษ์ได้ การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะข่าวลือก็จะเริ่มทำงานและ
แทรกซึมไปในทุกๆพื้นที่เป้าหมาย โดยเฉพาะการทำให้สถานการณ์ให้มีความคลุมเครือในพื้นที่ที่
ห่างไกลจากอำนาจรัฐ และประชากรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากชาวบ้าน
จะไม่มีขีดความสามารถในการตรวจสอบข้อมูลว่าจริงหรือเท็จอย่างไร

6.2.5 ความห่างเหินช่องว่างระหว่างรัฐและชาวบ้าน

ความเหินห่างระหว่างรัฐและชาวบ้านเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการสร้างความเข้าใจ
ที่ติดต่อกัน โดยเฉพาะการสื่อสารถึงความต้องการของแต่ละฝ่าย จากการเข้าไปสัมภาษณ์และเก็บ
ข้อมูลเชิงลึกพบว่า ในช่วงก่อนที่จะมีความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ รัฐและตัวแทนของรัฐ ไม่ว่าจะเป็น
หน่วยงานใดก็ตาม ไม่เคยเข้าไปคลุกคลีหรือมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านมากนักต่างจากในอดีตที่เคย

มีชุดอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปให้บริการถึงในหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น มีการเลือกตั้งนายกอบต.สมาชิกอบต. ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเคยมีบทบาทเชื่อมประสานระหว่างฝ่ายปกครองและชาวบ้านถูกตัดตอนลง โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสมาชิกอบต.เข้ามาทำหน้าที่ดูแลระบบสาธารณูปโภคและความปลอดภัยแทน จึงทำให้ช่องว่างระหว่างฝ่ายปกครองในพื้นที่และระดับนโยบายท้องถิ่นขาดหายไปอย่างสิ้นเชิง ยิ่งเฉพาะการเชื่อมต่อยุทธศาสตร์ ตำรวจและชาวบ้านไม่ต้องกล่าวถึงเลย การปฏิสัมพันธ์ของคนทั้งสามกลุ่มเป็นนัยสำคัญว่า ไม่ค่อยราบรื่นนักโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่นไทยมุสลิมซึ่งพบว่า จะมีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะตำรวจและทหาร ยกเว้นชาวบ้านที่เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐเหมือนกัน

ชาวบ้านบ้านบือนังก็เอ่ยยอมรับว่า ความห่างเหินและการเข้าไม่ถึงชาวบ้านคืออุปสรรคสำคัญที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความหวาดระแวงกัน นอกจากนี้ความไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐโดยละเอียด เมินเฉยและมองว่าความกลัวของชาวบ้านเป็นสิ่งไร้สาระการพูดจาดูแคลนว่างมง่าย ก็เป็นปัญหาที่ทำให้ชาวบ้านไม่ยอมให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ในขณะที่หมู่บ้านต้นหยงลิ้มซึ่งหลังจากเกิดเหตุได้ถูกขีดเส้นให้อยู่ในเขตหมู่บ้านสีแดงก็ประสบชะตากรรมเดียวกันกับบ้านบือนังก็เอ่ยเมื่อ 4 ปีที่แล้ว กล่าวคือ ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาหลังจากเหตุการณ์ยุติลงแล้ว

ชาวบ้านคนหนึ่งกล่าวว่า(สัมภาษณ์31กรกฎาคม 2549) ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากความห่างเหินระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่ได้ต่างจากข่าวลือเลย มาเร็ว ไปเร็ว และกว่าการชี้แจงจะมาถึงข่าวลือไปถึงไหนแล้วก็ไม่รู้ บางครั้งเวลามีปัญหาชาวบ้านไม่รู้จะคุยกับใคร จุดบกพร่องของหน่วยงานรัฐที่เห็นก็คือ ยังเข้าไม่ถึงพื้นที่และมีความหวาดระแวงว่าเราเป็นคนไม่ดี ไม่เข้าใจวิถีคนมุสลิม ไม่เรียนรู้และไม่อยากศึกษา ดังนั้นเมื่อไม่เข้าใจ ไม่สามารถเข้าถึงและจะพัฒนาได้อย่างไร

ผลจากการวิจัยตลอดระยะเวลา 3-4 เดือนที่เข้าไปเก็บข้อมูลพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รู้จักนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดของตนว่าหน้าตาเป็นเช่นไร หรือมีชื่อนามสกุลอะไร ไม่เคยเห็นหน้า เช่นเดียวกับทหารและตำรวจ และจะทราบว่าเป็นใคร มีตำแหน่งรับผิดชอบในพื้นที่อย่างไร หลังจากเกิดเหตุการณ์และมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นายกรัฐมนตรี เดินทางลงมาในพื้นที่แล้ว เนื่องจากที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ตำรวจทหาร และฝ่ายปกครองมักเข้ามาติดต่อเมื่อมีการตรวจค้น และควบคุมตัวหรือจับตัวชาวบ้านผู้ต้องสงสัยเท่านั้น ส่วนทหารหลังจากผลัดเปลี่ยนย้ายกำลังเข้ามาในพื้นที่เพื่อตั้งฐานที่มั่นแล้ว หากไม่ประจำอยู่ที่ฐาน ก็จะใช้วิธีอยู่บนรถออก

ลาดตระเวนโดยไม่มีอาวุธหยุดพักทักทายพูดคุยกับประชาชนเลย อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะทหารมีความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับชาวบ้านได้ยังผลให้สัมพันธภาพระหว่างทหารกับชาวบ้านดีขึ้นเป็นลำดับ ขณะที่ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐขณะนี้ก็มีหลายระดับด้วยกัน ทั้งเฉยๆ พอใจอยู่เฉยๆและไม่พอใจเลยที่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการเนื่องจาก ชาวบ้านในพื้นที่ต่างทราบดีว่าอะไรคืออะไร โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านสีแดง

แวนหะ บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต กล่าวในเรื่องเดียวกันว่า (สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2549) พื้นที่ไหนที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่เคยเข้าไปเหลียวแลเลย ปัญหาจะหนักมากโดย เฉพาะเขตอ.ระแงะ ต้องยอมรับว่า การทำงานระดับพื้นที่ของเจ้าหน้าที่มีปัญหา เขาไม่มีกลไกที่จะคุยกับชาวบ้าน และมีมุมมองว่าคนที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับรัฐ คือฝ่ายตรงข้าม

ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น หากเจ้าหน้าที่ไม่ปล่อยปละละเลยและคอยเอาใจใส่โดยภาคราชการเข้ามาถึงชาวบ้านในหมู่บ้านจริงๆ และการเข้ามาดูแลพื้นที่อย่างสม่ำเสมอจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐใกล้ชิดกันเพิ่มขึ้น และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทำได้ง่ายขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการปิดช่องทางไม่ให้กลุ่มแนวร่วมใช้พื้นที่รัฐฯเซลล์ขยายตัวดังเช่นปัจจุบัน และต้องยอมรับว่าปัญหาดังกล่าวนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข เพราะการการทอดทิ้งพื้นที่ให้ห่างไกลจาก เจ้าหน้าที่และหน่วยงานรัฐนานเกินไป ทำให้การเติบโตใหญ่ของกลุ่มเครือข่ายตรงข้ามฝังรากลึกเกินกว่าจะถอนโคนได้ในระยะเวลาสั้นๆ เหมือนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอและที่อื่นๆ

"ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้ทำหน้าที่ดูแลตำบล ชาวบ้านยังไม่ทราบเลยว่าหน้าตาเป็นอย่างไร ชื่ออะไร ที่มีแค่ปลัดอบต.เท่านั้นที่เข้ามา แต่หลังเกิดเหตุเขาก็ไม่ค่อยมาเท่าไร คงจะกลัว มาแล้วก็รีบกลับออกไป หน่วยงานรัฐเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมด เหมือนกับข่าวลือที่นั่นแหละ มาเร็วไปเร็ว บางครั้งมีปัญหาเกิดขึ้นเราไม่ทราบว่าจะคุยกับใคร อยากให้เจ้าหน้าที่เข้ามาชี้แจงกับชาวบ้านให้บ่อยกว่านี้ ไม่ใช่ไม่สนใจแล้วปล่อยให้เกิดการบานปลายไปเรื่อยๆ จุดบกพร่องของหน่วยงานรัฐที่เห็นก็คือ ยังเข้าไม่ถึงชาวบ้านและมีความหวาดระแวงว่าเราเป็นคนไม่ดี ไม่เข้าใจวิถีชีวิตของคนมุสลิม เขาไม่เรียนรู้ไม่อยากรู้ เมื่อไม่เข้าใจ ไม่สามารถเข้าถึงแล้วจะพัฒนาชาวบ้านได้อย่างไร" รอปา มานี ครูโรงเรียนแสงธรรมวิทยา กล่าว (สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2549)

การปรับตัวของเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะทหารปัจจุบันได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม โดยกองทัพภาคที่ ๑ ได้ส่งทหารชุดแรกจากกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๖ หน่วยพร้อมรบเคลื่อนที่เร็ว RDF (Rapid Deployment Forces) จากกองทัพภาคที่ ๒ จ.อุบลราชธานีจำนวนหนึ่งกองพันลงมาประจำที่ จ.ปัตตานีในปลายปี 2547 และบางพื้นที่ได้อยู่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวบ้านยอมรับว่า ทหารอิสานพยายามเข้าหาชาวบ้าน และไม่เคยแสดงกิริยาวาจาข่มขู่และยังเข้ามาช่วยส่งเสริมร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กล้าเข้ามาคลุกคลีทำให้มีความเป็นมิตรกันมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างทหารและชาวบ้านดีขึ้น ต่างจากก่อนหน้านี้ที่ชาวบ้านมักจะหันหลังให้สืเชื้อวาทันทีหากพบว่าเข้ามาในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามในเดือนเมษายน 2550 กองกำลังทั้งหมดจะเดินทางกลับฐานปฏิบัติการเดิม โดยใช้กองกำลังของกองพลพัฒนาและพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าควบคุมพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แทน

ยายแม่แยะ นิและ เจ้าของร้านน้ำชาที่ถูกกราดยิง วัย 63 ปี กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 16 มิถุนายน 2549) ไม่เคยรู้จักทหาร เข้ามาก็ไม่เคยคุยกัน ยายพูดไทยไม่ได้ เขาก็พูดนายู(มลายู)ไม่ได้ เวลาเขา เข้ามาก็มองหน้ากันเฉยๆ ช่วงเหตุการณ์แรกๆ ยายไม่ไม่ชอบเลย แต่พวกนั้น(ทหารอิสาน)เขาใจดี เข้ามาก็ยกมือไหว้ แล้วก็บอกกับคนที่พูดไทยว่า หากเขาทำอะไรไม่ถูกต้องขอให้บอก ขอให้เตือน เขาดีชาวบ้านก็ไม่อยากให้อยู่ไปอยู่ที่อื่น

สรุป

ปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

ปัจจัยภายนอก

1. นโยบายทางการเมืองของผู้มีอำนาจ
2. การเคลื่อนไหวของของขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐในรูปแบบโครงสร้างเงาซ้อนทับ

อำนาจรัฐ

- การรวมตัวในหมู่คนเพื่อต้านอำนาจรัฐ
- การทอดทิ้งพื้นที่ของรัฐซึ่งเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างรัฐและ

ชาวบ้าน

ปัจจัยภายใน

1. การมีเครือข่ายปฏิบัติการข่าวสารในหมู่บ้าน
2. กระบวนการส่งผ่านข้อมูลถูกบิดเบือนทำให้ชาวบ้านเกิดความกลัวและความโกรธแค้น

3. ความเชื่อถือศรัทธาผู้ปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือส่งผลให้การปฏิบัติกร
 ข่าวสารในลักษณะข่าวลือแพร่กระจายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทศนคติที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างรัฐและชาวบ้าน

5. ความห่างเหินช่องว่างระหว่างรัฐและชาวบ้าน

ผลวิจัยการทำงานของข่าวสารในรูปแบบของข่าวลือจากหมู่บ้านบือนังกือเปาะ
 และหมู่บ้านตันหยงลิมอยังพบด้วยว่า ลักษณะของข่าวลือที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

1. การปฏิบัติกรข่าวสารในลักษณะของข่าวลือเรื่องโจรนิินจาที่บ้านบือนังกือ
 เปาะเป็นข่าวสารที่ถูกปล่อยออกมาจากพื้นที่รอบนอกและเขตพื้นที่ใกล้เคียงก่อนที่จะเข้ามาใน
 หมู่บ้านที่เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหา โดยมีลักษณะตอกย้ำความคิดแบบค่อยๆเป็นไป และก่อตัวให้
 เกิดความเชื่อ ความเกลียดชังขึ้นมาอย่างช้าๆแล้วจึงจบลงด้วยความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากอารมณ์
 และพฤติกรรมของฝูงชน

2. การปฏิบัติกรข่าวสารในลักษณะของข่าวลือที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ เกิดขึ้น
 แบบปัจจุบันทันด่วนหรือฉับพลัน ต้องการหวังผลเพื่อจัดการฝ่ายตรงข้ามทันที มีลักษณะใช้ข่าวลือ
 ทำงานระยะสั้นๆและรวดเร็ว หลีกเลี่ยงให้คนหันเหความสนใจในเรื่องอื่นๆก่อนที่จะใช้คนไม่กี่คนลง
 มือกับเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามจากกรณีตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่าปัจจัยภายใน โดยเฉพาะวิถีชีวิต
 ชาวบ้านและบริบทในท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอก เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง
 นโยบายรัฐบาลและผู้มีอำนาจในช่วงนั้น กลุ่มชนวนการแบ่งแยกดินแดน แนวร่วม กลุ่ม
 ผลประโยชน์ที่มีความซ้อนทับของเหตุการณ์ต่างๆเชื่อมโยง และเกี่ยวกันจนแก้แทบไม่ออกเพราะ
 ทุกปัญหาล้วนเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์กัน ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ การทำสงครามจิตวิทยา
 แย่งชิงมวลชนในพื้นที่ระหว่างรัฐและกลุ่มชนวนการ การปฏิบัติกรข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ
 เพื่อให้เกิดการรวมตัวในหมู่คนเพื่อดำเนินอำนาจรัฐ การมีโครงสร้างเงาซ้อนทับอำนาจรัฐ รวมทั้งการ
 ทอดทิ้งพื้นที่และประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐไว้นานเกินไป